PERSII TREVI

AD LIBRVM
DE SERO LACTIS
STEPHANI RODERICI
Caſtrenſis Luſitani

DECLAMATIONES,

Seu
Priuatæ quædam, ac Domeſticæ
EXERCITATIONES

Editio Secunda,
Quam Auctor ſuam Agnoſcit,
Auxit, Emendauit.

R O M AE,
Ex Typographia Franciſci Corbelletti.
MDCXXXIV.

Superiorum Permiſſu.

LECTORI.

QVÆ priuatim, vt olim Aphricanus & Lelius, domi luseram, ea Typographus Parisinus, medicorum hortatu; quasi alter P. Terentius in publicum & scænam detulit. Doluerim ne, an potius lætatus fuerim, haud satis scio, ac, si sciam, vix ausim dicere. Sanè reculas meas non modò magnis probisq. probari viris; sed publici etiam iuris fieri, aliquo animi sensu non gaudere, non potui. Cum verò clari nominis hominem, æuoq; nostro celeberrimum, ac magnæ apud omnes exi-

Donatus in Vita Terentij.

ſtimationis medicum a me publicè (quod nolebam) repræhendi hoc libello, mecum ipſe reputarem, facere non potui, quin dolerem. Accedit, quòd cum hæc declamandi penè ſtudio, hoc eſt, exercitationis vmbratilis, ac priuatæ cauſſa curſim & incurioſe ſcripſerim, rudia in his aliqua & impolita ſunt, arida nonnulla exſuccaq; nonnulla ſuperuacanea & profuſa, nimis libera ſolutaq; alia: non quæ modeſtiæ fines tranſierint, ſed quæ moroſiores ac difficiliores homines non nulla fortaſſis offenſiuncula poſſint afficere. Itaque eò incumbendum mihi putaui, vt, propriæ alienæq; exiſtimationi conſulens, omnia recenſerem, & in meliorem formam ſpeciemq; redigerem: non quidem vt concinna

magis politaq; sed (si fieri potest) vt munita potius solidiori doctrina, veluti prisci Macedones *Non auro, neq; discolori veste, sed ferro atque aere fulgentes*, prodirent in lucem. A te verò, Lector, etiam atque etiam peto, vt, hæc mea percurrens, ante oculos animumq; tuum proponas illius Persarum legis exemplum, qua cautum erat, ne quis, alicuius reus criminis culpæq; affinis deprehensus, damnaretur prius, quàm in omnẽ eius vitam sedulò inquisitum esset: tunc enim si rerum turpium numerus vinceret, condemnabatur: sin autem honestis & præclare factis ipsa flagitia superarentur, omnium suffragijs absoluebatur. Putabant enim humanarum virium non esse, rectum cursum perpetuò & con- Q. Curtius lib. 4.

tinenter in vita tenere: eosq; pro bonis habendos, non qui nunquam peccauerint, sed qui sæpius præclarè honestèq; egerint. Hanc, inquam, legem a te, Lector, probari obseruariq; summopere cupio: vt ne statim mea hæc reijcias & condemnes, si quid in his a me peccatum deprehenderis. Persarum more, vellem, rationem inires: tunc equidem, quin reijcias ac spernas, non recuso.

Vale.

TRIVM-

TRIVMVIRIS

Medicæ Reipublicæ Constituendæ Hippocrati, Celso, Auicennæ,

PERSIVS TREVVS.

A*BSENTIBVS Vobis, Viri Asclepiadei, senatus frequens in æde Apollinis habitus est* IV. *Cal. Septemb. Complura ex consuetudine relata fuerunt ad amplitudinem splendoremq; Reipub. nostræ pertinentia. Inter cetera vero, quæ maximi interesse videbātur, relatum est a Stephano Roderico Castrense Lusitano* De Sero Lactis, *deq; eius vi & facultate. Senatorum pleriq; vel tanti viri auctoritate permoti, vel (quod de Romanorum nonnullis, Mediolanensibus, ac Neapolitanis* Rodericus Romanos medicos Neapolitanos, ac Mediolanēses per litteras rogauit, vt scri-

 mihi

pro argumētisq; sibi præsto essent, suūq; de Sero libellū fulcirent.

mihi renunciatum est) ab eo palam ambiti & rogati in eius sentētiam discedebant. Quinimò cum non senatores modò, verùm ij etiam, quibus in senatu sententiam dicere licet, eodèm omnes pedibus irent, iam iamq; senatus consultum instaret, scribendo affuturis Romanis, Mediolanensibus, ac Neapolitanis; P. Philalethus Tribunus Pl. iuris custos ac defensor intercessit, vt ne quid detrimenti nostra inde respub. caperet. Itaq; ex S.C. mandatum est mihi Persio Treuo, de re vt cognoscerem cum Roderico, cognitaq; referrem ad Vos: vt inde, Viri Sapientes, videatis, quid e re sit nostræ reipub. interpositoq. decreto de tota controuersia constituatis. Dij Vos nobis seruent incolumes & nostræ reipub. Idibus Septemb. M. Gilopho iterum Cos. sine Collega.

PER-

PERSII TREVI AD LIBRVM DE SERO LACTIS STEPHANI RODERICI Caſtrenſis Luſitani DECLAMATIONES, Seu priuatæ quædam ac domeſticæ EXERCITATIONES.

SERI FRIGIDITAS:
Num ex aciditate hæc argui poſsit? An ſerum ſicut lac frigidum?

CAPVT I.

QVAE de Sero, Vir Clariſſimæ, non quæ de Lacte, a te ſcripta ſunt, hìc perpendere conſilium eſt. Itaque poſthabito primo libelli tui capite, in quo circa la-

ctis

ctis naturam partesq, versaris, ad secundum statim accedo. idq; eò libentiùs, quod hic tu controuersias disceptare incipias, quòdq; & mihi eodèm quæstiones multò difficiliores fiunt obuiam. In ipso eius capitis vestibulo tecum mihi lis est & controuersia. Hæc sunt tua verba. *Quod de lacte diximus sero potest adaptari, videlicet ex facilitate acescendi, si reponatur frigidum colligi. Acescet serum sicut lac, ergo sicut lac frigidum censendum est.* Tuum hic consilium est, seri qualitates expiscari, & ex *facilitate* acescendi frigidum esse probare. Ego verò sicuti de seri qualitate ferè tecum sensio, ita a te omnino dissentio de modo eius qualitatis inueniendæ. Nam præterquam quod etiam calida, vt vinum, *facilè* acescunt, ex acescendi promptitudine acescentis rei frigiditas rectè intelligi non potest. Firma sanè mihi ratio: Si ex facilitate ad aciditatē contrahendam rem acescentem frigidam esse statuere liceret; profectò quò res ad acescendum facilior, eò frigidior declaranda. Ergo serum frigidius

multò

multò papaueris succo, cicuta, mandragora, hyoscyano. Aperta res est, cum constet ex Galeno, serum his omnibus longè faciliùs & acere & acescere: liquidò constet ex 4. Simpl. 15. vbi habet, ex frigidis omnibus ea minimè omnium aciditati esse accomodata. *Quæ summè nos refrigerant, vt cicuta, papaueris succus, hyoscyamus, mandragora minimè omnium acida sunt.* Etenim cum propter summum frigus non aceant, propter eamdem rationem difficilè possunt acescere. quod enim vel acet, vel acescit, adeò frigidum esse non potest, vt illatam a calore vim longè propulset, ipsumq; vincat calorem. ac proinde hic neque alterare, neque immutare possit. Aciditas enim in frigidis soboles est caloris frigorisq; mediocris. nam gaudet & subiecto mediocriter frigido, & agente mediocriter calido: vt patet illud quidem ex papaueris, ac ptissanæ succo; hoc verò ex acidis ructibus, qui *Cum nulla planè facta est ciborum alteratio prouenire non solent, sicuti neque vbi optimè cocti, sed tantùm vbi semicocti* Gal. 2. Alim. Facul. 15.
fue-

fuerint. Itaque vt eiusdem Galeni verbis vtar, *aciditas nasci potissimum videtur dum a calido quidem mutatur, vt non tamen superet. Ex quibus omnibus patet, quòd a calore mutante quidem, non tamen prorsus vincente aciditatis generetur qualitas*. Iam verò, papaueris succus nec acet, nec acescit facilè, quia eius frigus maximum est, aptumq; proinde ad calorisactionem propulsandam. Lac verò, serumq; cum tanta resistendi vi prædita non sint, a mediocri alterantur calore, propterea q; acescunt. Ergo, (quod principio dicebamus.) Ex facilitate ad aciditatem contrahendam acescentis rei frigiditas intelligi non potest. nam alioqui (repeto) quò res aciditati aptior, eò frigidior esset. Serum igitur cum aptius sit papaueris succo ad aciditatem contrahendam, papaueris succo frigidius esset. Neque verò de huiusmodi succo, non secus ac de lapide aut ligno, quò ad aciditatem pertinet, ratiocinandum. nam eiusmodi substantia præditus est, vt, nisi summè frigidus esset, facilè posset acere, vel acrescere.

Illud

Illud tamen vltro concedo, quoduis acidum frigidum esse: sicuti planè nego, quoduis ad aciditatem contrahendam aptum esse frigidum: licet frigidum fieri posse, non negauerim, vt de vino superiùs affirmaui. Serum igitur, antequam acescat, esse frigidum, ex eo probari non potest, quòd facilè possit acescere, aptúue sit ad aciditatem contrahendam. Quòd si acidum iam factum serum, frigidium esse asserere volueris, vt lubens vltroq; tibi assentiar, ita ratiocinationem tuam tanquam inanem inutilemq; reijciam,

Neque alteram, quam ex Marardo adiungis, seri frigiditatis peruestigandæ rationem probare possum: *Cum ex tribus substantijs, quæ lactis substantiam complent caseus parum ad frigus vergit, butyrum est temperatum, si serum calidum foret, vniuersum lac calidum diceret.* Non, inquam, hæc probare possum, tum quia qui serum calidum esse contendunt, vel non laborant de lactis calore, vel calidum propterea id esse concedunt; tùm quia cum caseus frigidus sit, tem-

temperatum butyrum, ſerum verò ſi paululùm ad calorem vergere, aut ſaltem non frigidum, ſed temperatum eſſe patereris, non propterea calidum lac, ſed ferè temperatum conſtrueres: cum caſei frigore ſeri qualitatem non frigidam cōpenſares. Neque enim magis de maximè ſeroſo lacte, quàm de maximè caſeoſo loquendum eſt.

Neque tertium tuum argumentum ex eodem Manardo depromptum ſtare poteſt: *Si ſerum calidum eſſet, quò ſeroſius lac eſſet, eò eſſet calidius, cum tamen aſininum, quod maximè ſeorſum eſt multum ſit frigidum*: quia exploratum eſt, liquidoq. conſtat apud Galenum camelinum multò ſeroſius eſſe caprino, canino, ouillo, ceterisq; huiuſmodi, multòq; calidius. Liquidiſſimum & maximè ſerorū eſſe camelorū lac, ſcriptū eſt 3. de Alim. Fac. 15. & lib. de Bonit. & Vit. ſuccorū cap. 4. *In camelorū atque aſinorum lacte ſeroſæ humiditatis plurimùm*. Calorē verò atteſtatur tū animalis temperamentū, tū ipſius lac, in quo ſalſedinē Auicennæ guſtatus percepit.

Itaque

Itaque faciliùs, mea quidem sententia, atque adeò certiùs hac ratione seri frigiditatem explorare possemus: serum ex frigido humidoq; elicitur humore, ex frigidis humidisq; alimentis: vt vel ex eo patet, quòd in Hispania, vbi arescens calidaq; tellus exsucca, calida, siccaq; gignit pabula, parùm seri emungitur ex animalibus, vt auctor est Cardanus de Subtil. Vel ab effectu (quod Galeno in omni medicamenti qualitate exploranda maximè probatur) hac ratione, Serum calidis medetur morbis, non ex accidente solùm euacuando, sed per se etiam temperando acres calidosq; humores, caloremq; viscerum frangendo: vt patet, si non affatim tantùm antiquorum more, sed modicè etiam, vt apud nos in more positum est, exhibeatur in scabie, in pruritu, in ceteris ex humore calido biliosoq; oriundis morbis.

Tu verò aciditati nimiùm tribuere videris: ea seri frigus indagans, caseum sero inesse superiùs depræhendens, lactis seriq; communem qualitatem prætereà explorans. nam vel si aptior ea esset Cap.1.

Gladio

Gladio delphico, vix tam varia præstare posset. Sed præstat te iterum loquentem audire: *Acescit*, inquis, *serum sicut lac, ergo sicut lac frigidum censendum est*. Serum sicut lac frigidum? Mihi certè id persuaderi non potest. lac enim non solùm acriusculas illas calidasq, seri qualitates, a Galeno probatas, obtinet; sed butyri etiam calore, à frigore casei minimè ex te tempensando, præditum est. Ergo plures lacti, quàm sero calori partes; plures sero, quàm lacti partes frigoris. Ergo serum non *Sicut lac frigidum censendum est*.

Neque nutes de butyro: nam hoc non solùm non temperatum, sed calidius esse hìc fatearis necesse est, nisi, quod nunquam crediderim, palinodiam ca-
Cap.3. nas. scriptum enim a te est, calorem ex butyro in serum deriuari purgationis causa. & cap.8. Libauii doctrinã afferes, atque, vt videris, probans, igneas in eo inesse partes scriptum reliquisti.

At verò audio, qui obijciant, mèq; increpent tanquam seuerè nimis, ac planè stoicè tua verba accipientem, *Serum sicut*

ficut lac frigidum, non ita intelligendum eſt, vt eodem,quo lac,frigoris gradu præditum ſit; ſed ſicuti ex aciditate intelligimus, lac frigidum, ita ex eadem, ſerum etiam eſſe frigidum, intelligi. Sed hoc non ſonant Roderici verba. Itaque, ſi, vt *Aethiopem ex vultu iudicare* licet, ita eius verba ex aperto ſono, certè longè aliud, atque nos fingimus, ea ſibi volunt. Sed ipſa perpendamus verba: *Serum ſicut lac frigidum*. Particula, *Sicut*, ſimilitudinem ſignificat inter lac ſerumq;. Ergo vel in ſpecie (frigore) vel in gradu hæc eſſe debet. In hoc eſſe nequit, vt meis victus argumentis ipſe nuper faſſus es. Neque in frigore tantùm: quia ſi ſerum dices eſſe frigidum ſicut lac,habita ſolùm ſpeciei ratione, gradu neglecto, ego ſic impune loquar, Serum frigidum eſt ſicut lactuca, ſicut endiuia, ſicut papauer, hyoſcyamus, opium cetera huiuſmodi. Abſurdiſſima hæc loquendi ratio abſurda non eſſet, ſi particula, *ſicut*,non gradum deſignaret, ſed ſpeciem. Abſurdiſſima, inquam, eſt, tum quia nullus vn-

quam ita loquutus est, tum quia si quis loqueretur, a nemine intelligeretur. Neque tergiuersandum est: hoc attendendum, *Sicut* similitudinem significat vel in specie, vel in gradu; non aliam, quia nulla præterea est, ne apud Zenonem quidem, qui pro arbitrio rebus nomina, nominibus significationem imponebat.

Quænam Seri Partes Calidiores aut Frigidiores sint? Tenuiores ne An Crassiores? Galeni Locus Expensus

CAPVT II.

DE crassioribus seri partibus, deq; tenuioribus litē infers aduersario tuo, censenti, eas quidem calidiores esse, has verò frigidiores. Tu verò sentiens longè secus, argumentaq; ex Galeno mutuatus iuras, fieri non posse, vt, quod frigidum est, tenue vllo modo sit.
10. Meth. 11.
Ceterùm Galenum primò audeamus loquen-

quentem. *Ac quæ quidem Absolutissimè tenuium partium sit substantiam Exactè frigidam inuenisse Fortasse non est.* Hic tria notes velim, *Absolutissimè, Exactè, fortasse.* nam ex hoc Galeni loco quæ *Absolutissimè* tenuium sunt partium, *Exactè* frigida *Fortasse* non reperies. Ergo ea, quæ prorsus frigida sunt, quæ maximo frigoris gradu supremoq; prædicta sunt, tenuium esse partium, dubitat Galenus. Serum autem huius non esse ordinis, tu ipse fateris, qui vocas in dubium, calidum ne, an frigidum sit, cui acres ex Galeno ei qualitates attribuis.

Ceterùm tenuium partium non pauca frigida esse (nam non de tenui tantùm seri parte, sed de quauis alia id tu negas) intelligemus, si secundam aëris regionem pluuiæ, niuis, grandinis officinam attendamus: si, non quidem Ciceronis, qui *ignifer & ardor vltimis* appellatur, sed Cardani ætherem, quem frigidissimum tenuissimumq; statuit. Vitrioli spiritum, oleo tenuiorem frigidioremq; aut mauis dicere, minùs cali-

Cap. 2. & 8.

1. de Nat. Deorum In Arat. Card. de Sub.

dum. Rosarum aquam frigidiorem ac tenuiorem succo. Simplex stillatumq; acetum vino longè frigidius, longè tenuius. Aquam (quod ex Cardani sententia dictum volo) oleo vinoq; tenuiorem æquè ferè ac frigidiorem. Boream seu aquilonem frigidissimum, tenuissimumq; . Quod sanè apertiùs intelligemus, *si memorià repetamus ambiẽtis nos aëris puritatem, ac partium tenuitatem in vehementi frigore; ipsamq; cum ferro ignito comparemus. manifesto enim ex illiusmodi exemplis cognoscemus, frigidum quid esse, quod sit exacte tenuium partium: & calidum, quod sit crassarum.* Sunt Galeni verba cap. 22. lib. 1. Simpl. Vbi præterea animaduertas, velim, Exactè tenue idem significare, ac Tenuissimum. nam *Exacte cum tale aut tale quid dicimus, syncerum & quantùm fieri potest alterius qualitatis expers dicimus.* Sed quæ de aceto scripta sunt a Galeno, aptiùs quadrant tenuibus, crassisq; seri partibus, litemq; planè dirimunt. Ne itaque pigeat audire. Tenues, ait, crassasq; partes aceto inesse.

esse: & has vini fæcibus, oleiue amurcis; illas purioribus eorum partibus respondere. Crassiores calidas esse, puriores tenuesq; frigidas, autumat: *In aceto*, inquit, *est huiusmodi quippiam* (vt fex in vino, in eleo amurca) *& fortasse ipsum est, quod caloris est particeps: quod verè frigoris id, quod tenue est.* Immo verò (vt hoc etiam Παρέργως addam) quemadmodum valde frigida valde tenuia; ita ferè maximè calida maximè crassa duraq; esse possunt. Liquidòid cõstat ex ignito ferro prunisq; Nam, vt est apud Galenum; *non omnis ignis est tenuium partium. nam & pruna ignis quidem est, sed non tenuium partium.* 1. Simpl. 22.

Dictum est de tenuioribus, de crassioribus modò nonnulla adijciamus. Has tu putas frigidiores esse (loquimur de seri partibus) ego verò calidiores. quod vt ostendam, in chymicorum officinam secedendum, ibiq; tantisper versandum, dum per alembicum crassiores seri partes a tenuibus separentur. Et quidem illas amariusculas esse, siuè potius salsas

ac nitrosas, lingua palatumq; testis est. nam quæ vasis fundo hærent, eis, quæ sursum respuunt, vt crassiores sunt, ita magis salsæ magisq; nitrosæ, ac proinde calidiores. Neque enim audiendus est Baro de Verulamio, nitrum frigidum esse existimans: præsertim cum non satis firma id ratione probet; *Nitrum*, inquit, *est tanquam aroma frigidum. idq; indicat sensus ipse. mordet enim & tentat linguam frigore*. Quis enim est, qui non videat, ac norit, ex calidis non pauca linguæ admota frigoris sensum inducere? Et magna illa mordicatio vnde, nisi ex calore? Atque (vt ipse fatetur) si spiritibus abundat, quomodo frigidũ? Itaque & nitrum & nitrosæ seri partes chymicè separatæ calidæ erunt.

Dices, nitrum, non vt piper, linguæ appositum frigoris sensum inducere. nam diutius detentum non calefacit. An igitur ex etherogeneis conflatũ est partibus, satis calidis frigidisq;? & illis quidem mordere, aliosq; caloris proprios effectus gignere; his verò frigoris sensum inducere? Sanè de opio idem

scrip-

ſcriptum eſt a viris & in medicina facultate, & in philoſophia præſtantiſſimis: & de aceto vbique a Galeno, ex etherogeneis nēpe id conſtare partibus, & alijs quidem calorem promere, alijs verò frigoris ſenſum inuehere. Gal. 4. Simpl. 12.

Neque ſpagyricam artem tanquam mendacem ac futilem damnes: quia non per imaginationem ſecretis de ſeri partibus, ſed per veram ſeparationem ſeiunctis ratiocinandum. Vnuſquiſque enim ſibi fingere poteſt, partes intellectu diſcretas, craſſiores quidem frigidas eſſe comminiſci, tenuiores verò calidiores. Sed hæc vana eſt ac futilis philoſophandi ratio. nam *inſiſtendum eſt ijs, quæ fiunt*(experientiæ) *ſi quis optimum habitum ſibi comparare velit*. Hipp. lib. Præcep. t. 2. Videmus ſeri partes verè non fictè ſeparatas, tenuiores, craſſiores. Has ſenſu ipſo(guſtatu) percipimus, eſſe ſalſas. optimo ergo iure calidas eſſe affirmamus. Illas nulla ſalſedine præditas, nulloq; alio, quod caloris ſuſpicionem faciat; ſed ſolùm humorem quemdam aquoſum nullo ferè ſapore præditum,

ſenſu, experimentoq; intelligimus. ergo iurè affirmamus, eſſe frigidum.

Neque ſtare poteſt, quod capite 7. ſcribis de craſsioribus hiſce ſeri partibus in fundo vaſis ſubſidentibus, nempe caſeum eſſe ignis vi excoctum, nullo modò nitrum: quia nulla præſto eſt ratio, quæ id ſuadeat, nullaq; a te affertur. Proba, & annuam. Ego verò haud difficulter tibi probabo, nitroſas, non caſeoſas eas eſſe. Nitroſas in ſero ineſſe partes, auctor eſt Meſues & Auicenna hac in re fide dignißimi. Has chymica induſtria ſecerni poſſe, notius eſt, quàm vt a me probandum ſit. Quod igitur in fundo vaſis ſubſidet, cum craſſum ſit, ſubſalſum ac nitroſum, eas eſſe ſeri partes, quę a Meſue dicuntur nitroſæ, ab Auicenna ſalſuginoſæ omnino veriſimile eſt: imò veriſimilius multò, quàm denuo eſſe genitas caloris vi. Sed hæc innuerim potius, quàm probauerim hoc in loco: opportuniùs enim deditaq; opera cap. 6. vbi agis *De Nitroſitate Seri*. non enim hìc, vbi oportunus non eſt locus, ineptè referre volo Romanum illũ

robusto armatoq; corpore ad palum, fictum hostem & inermem, sese exercentem. vix enim effugere possem alicuius Demonactis irrisionem.

Costæus Aduersus Rodericum Defensus Perpensus Galeni Locus.

CAPVT III.

COSTAEVM video a te, Roderice, inscitiæ reum factum, liberèq; repræhensum. Sanè haud molestè fero. nam *ad reprahendendum procliuiores, quàm ad laudandum omnes ferè sumus*, Illud tamen a te peto, vt, si qua tu Costæum accusas; eadem ego libertate eum defenderim: si vt tu illum, sic ego te amicè monuerim, æqui id boniq; consulas. Neque enim abhorrere debemus ab instituto ac more Lacedemonum, qui *In magno habebant probro obiurgationem molestè ferentes*. Sed quæ a Costæo, quæque a te scripta sunt, perpendamus. Ille Galenum & Mesuem,

Man. ad Epist. ad Q.Fratrē.

Plutar.

uem, de Seri qualitatibus discrepantes, componere studens, ait, serum calidum dici posse, si ad purgandi facultatem referatur: frigidum, si ad semetipsum ad humorem suum. Reprehendis hæc reprehensione ex Galeno accersita 1. Simpl. 3. vbi scriptum est, medicamenta respectu naturæ corporisq; nostri statuenda esse calida frigidaue. Nam cicuta, cum humano corpore comparata, frigida existimanda, ac summè frigida: comparata verò cum sturno non ita: cum nos præ nimio frigore interimat, sturnos verò nutriat, ferè tempenata eorum naturæ existens. Verum quidem, videtur hoc, Roderice, veraq; Galeni mens. Sed patere, nisi graue est, vt *Aurem tibi peruellam*, ipsumq; producam loquentem Galenum: *Imprimis & maximè sumendum est iudicandæ facultatis experimentum ab ea re, ad quã dicitur. Siquidem non protinus si hominem refrigeret cicuta & sturnum refrigerabit*. Imprimis & Maximè, inquit Galenus, sumendum esse experimentum ab ea re, ad quam dicitur. Ergo non

Seneca lib. 4. de Benefic.

ab

ab ea solùm, non omnino ab ea. Etenim etsi cicuta longè minùs sturnum hominem longè magis refrigeret, ex se tamen, suapte natura frigida est. Quarè puto, *a re, ad quam dicitur*, non omnino sumi qualitatẽ medicamenti, sed potius definiri gradus. Vnde cicuta summè frigida erit homini; sturno temperata aut non admodum frigida, cum hunc nutriat, illum interimat. Itaque non euertis Costæi conciliationem istac e Galeno deprompta auctoritate, imò nolens eam fulcis multò firmiùs. Iam verò *ab ea re, ad quam medicamentum dicitur*, non qualitatem, sed qualitatis gradum explorari, quia duriusculum alicui, & Galeno alijsq: repugnare videri potest, non ab re esse puto, id fusiùs probare, & ex medicamentorum qualitates inuestigandi ratione patefacere.

Innotescuntautem medicamentorum qualitates non ex effectu solùm (quia hominem v. g. refrigerent) sed etiam a causa, &, vt vulgus loquitur, a priori. Etenim *calidumne quippiam, an frigidũ sit; tenuis, an crassæ materiæ saporè ac* Fernelius.

lin-

lingua internoscitur, vt magna ex parte liquet ex Galeno vbiq; in Simpl. Med. libris, ac prælertim de calamintha loquête, *Essentia*, inquit, *est tenui, temperie calida siccaq; quorum manifesta sunt indicia partim gustu apparentia, partim exprimento cognita. Gustu acris est, subamara, & calida. Extrinsecus verò imposita excalefacit, mordicat, cutem exugit, ac tandem, vlcus inducit.* Et quidem amara, acria, & salsa calida esse, gustatu explorante nunc scimus. Acida verò, & acerba, austeraq; eodem modo intelligimus esse frigida.

Odorem præterea, coloremq; facultatum internuncium esse, sunt qui existiment. Sed si Galeno habenda
Cap. 37. fides est, minùs rectè. Nam tum 2. Simpl. tum alibi apertis multisq; verbis redarguit eos, qui odoribns coloribusq; hac in re fidem habent. Et sanè de colore certum est, mendacem hunc esse infidumq; facultatum indicem. Etenim non minùs frigida, quàm calida alba sunt: non minùs calida, quàm frigida sunt rubra. Alba est camphora, alba

cæpa

cæpa: rubra eſt roſa,ruberq; cicer.

Odor autem etſi mendax habetur a Galeno, tamen non omnis ei fides adimenda videtur eſſe. Quamuis enim calida frigidaq; vt moſcus & ſandali iucundum odorem fundant; e ſandalis tamen non vt frigidis,ſed vt calidis ſuauitates odorum efflantur. Semper enim odor caloris ſoboles eſt. Cum enim odor ſit iucundus quidam vapor, ex odorata re exhalans; ſanè calore opus eſt, qui torpeſcentem illam materiam frigoreq; aut alio concretam excitet, calefaciat, attenuet, & in vaporem ſoluat. Quarè cum quippiam odoratum ſentimus, etiam ſi frigidum alioqui habeatur, de aliquo tamen eius calore ſuſpicio non mediocris inijcitur, Qui quidem calor licèt impotens ſit ad magnum in nobis accedendum calorem, poteſt tamen vaporoſam tenuemq; excitare exhalationem, atque adeò iucundum odorem fundere. Neque flores nymphææ, qui frigidi, craſsi, lentiq; ſunt, negotium faceſſere videntur: quia ſuum habent inſitum calorem, quo hu-

mores coquant, digerant, attenuent, tenueſq; partes in vaporem excitent. Et licet craſſa lentaq; ſit eorum ſubſtantia, tamen odor non ex tenui ſemper expirat: alioqui enim ex tenuiori ſubſtantia maior iucundiorq; odor exhalaret. Quod falſum eſſe, tum montanæ balſami ſuccus, ceteris vt tenuior, ita minùsodoratus, tum ambra,craſsiuſculæ ſubſtantiæ, maximè odorata atteſtatur. Itaque, vt verbo dicam, odor etiam in frigidis ſubſtantijs frigus facit ſuſpicioſum, caloriſq; facit ſuſpicionē: atque adeò odorata frigida ſaltem minùs frigida eſſe frigidis inodoratis oſtēdit. De ijs, quæ ſimilia in gradu eſſe cenſentur,dictum volo.

Iam verò congelatio quoque aut coagulatio facultatem medicamenti ex Auicenna palam facit. nam quæ a frigido indu rantur, vt Mercurius, ſunt frigida: quæ a calido, vt nitrum, calida ſunt. Lenitas etiam calorem videtur atteſtari, viſciditas frigus,humiditatem mollities, friabilitas ferè ſiccitatem.

Ex his ergo(vt eò,vnde diſceſsit, reuerta-

uertatur sermo) alijsq; huiusmodi notis, a me breuitatis caussa prætermissis, medicamentorum facultates explorare primò debemus, deinde cum humano corpore comparare. Prius enim philosophi personam induti, naturam medicamenti, viresq; sedulo peruestigare, deinde ad nostrum corpus referre debemus. Atque ex prima illa æstimatione cuiusq; temperamentum, ex altera temperamenti gradus definiendi. Præstò sit exemplum, e re viscida accersitum. hanc cum ex aquea terreaq; substantia conflàtam esse doceat philosophia, frigidam propterea esse iure optimo existimamus, Quatenus verò frigida sit, nouisse oportet ex humano corpore. nam si maximè, aut perniciosè hominem refrigeret, quarto gradu summeq; frigida statuetur. Si verò impensè quidem, sed tamen citra aut perniciem, aut magnam læsionem, ordine tertio. At si planè quidem innoxiè, perspicuè tamen & omnino manifestè, ordine secundò. Si demum penitus infirmè obscureq; primo gradu frigida existimabitur. De

cicuta

cicuta, deq; ceteris idem sentio.

Neque verò audiendi sunt quicunque arbitrantur (arbitrantur autem pleriq; ac præsertim Daniel Sennertus vir nunquam satis laudatus) nos, non vt philosophi sumus, sed vt medici solùm, de medicamentorum viribus ratiocinari debere: hoc est, quid ex sese medicamentum sit, quaue polleat facultate, secundum se extimatum, perpendere non debere: sed solùm, quid nostro corpori comparatum efficiat. Non, inquam, audiendos esse puto: quia si in tanta rerum naturæ speculatione, in re tenti momenti philosophi personam exuti, ac philosophia penè omne spoliati, medici solùm, hoc est, vt cum Magno Scaligero loquar, *crassiusculi*
Exercit. 61 *artificis* personam indueremus, sanè speculatio nostra parum a vulgari atque empyricorum hominum distaret. Non enim mihi persuaderi potest, medico in indagandis medicamentorum viribus solius nostri corporis rationem habendam, propriamq; eorum naturam penitus negligendam. Immo verò subtilissi-

lissimorum aciem philosophorum, si fieri posset, adeptus medicus, medicamenti naturam perscrutari, in eius quasi penetralia peruadere, abditaquæq; lustrare, prima eius elementa, elementorum partes, partium qualitates, ac tandem qualitatum philosophicos gradus cognoscere deberet. Sic enim medicamenti secundum se æstimati qualitatem assequutus, promptè cum humano corpore comparabit: &, vt dixi, sicuti ex priori illa relatione medicamenti qualitatem, ita ex posteriori qualitatis gradum definiet.

Neque verò Galenus, vt e libris de Simpl. Med. Fac. suspicio iniecta videtur, hac in re nobis aduersatur. Nam etsi *non quod absolutè est calidum, considerare propositum nunc est, sed quod corpus humanum calefacit;* tamen non prohibetur, quominus naturam viresq; secundum se cuiusq; medicamenti accuratè inuestigemus. Solùm enim sibi vult Galenus, medicamenti qualitatem secundum se æstimati eamdem non esse homini, atque secundum se est: proptereaq; Galenus Simpl. li. 2

reaq; ad humanum corpus omnino referendam. Non enim quia cicuta secundum se frigida est, exempli caussa, ordine secundo, eodem gradu frigida erit homini. *Ergo non absolutè ex materiæ passionibus conijcere eius ad nos facultatem oportet*, sed prætereà ex nostromet corpore definire. Iam verò id sibi velle Galenum, medicamentiq; facultatem non ex nostro corpore palam fieri, sed prius innotescere, quàm cum eo conferatur; liquidò constat ex lib. 3. de Temperam. ibi enim indagans, quid energia, quidq; potestate calidum, frigidumue sit; humidum, aut siccum, ait, bitumen, rasinam, seuum, oleum, picem ea potissimum ratione cognosci, potestate esse calida, quòd energia & actu celerrimè calida fiant, & in flammam vertantur; & subdit, *Medicamenta, quæ, vbi ignem attigerint, facilè accenduntur, nos quoque excalefaciunt.* Itaque prius ex facili accensione intelligimus, medicamentum esse calidum, quàm ad nostrum corpus referamus. Ergo ex comparatione illius cum corpore non quali-

Galenus Simpl. li. 1.

tas,

tas, prius nota, sed gradus innotescit. Tu verò Rodericè, aures his animumq; si lubet, amanter præbe: neque tamquam M. Castritius annis fretus hæc illude, aut contemne. non enim (absit verbo iactantia) Lusciniæ deplumatæ similia sunt, quæ, vt dixit Lacon ille, *Vox est, prætereà nihil*.

Vnde Sero Purgandi facultas? Num ex Butyro? Noua Roderici opinio Planè Antiquatur.

CAPVT IIII.

MAgnum, sed amicum, mihi dissidium hic tecum est. Eam, quæ sero inest, purgandi vim e butyro contendis emanare. Ego non e butyro, contendam: primò quidem Galeno & Mesuè, mox ratione, demum experimento. Hisce tribus quasi tripartito agmine tuam, Roderice, opinionem aggrediar: prius tamen tuorum aciem argumentorum infringam. Serum, inquis,

cum aquea sit substantia, imò aqua ipsa, ex se nullam habet purgādi facultatem. ergo ab alio eam mutuetur, necesse est: non a caseo, qui aluum sistit, ergo a butyro. nam pars in lacte præterea nulla. Sed amabo te, quidnam tibi vis seri nomine? Conueniamus primò de re, nominęque: humorem ne, & liquorem illũ, e ceteris lactis partibus secretũ? Nimirũ. Cur hic purgandi vi ex se non pollet? Quia, inquis, est aqua. Hic sanè doctrinam tuam aucupatus sum, nec profectò euadet ab aucupio. nam verè

Ouid. de Arte. Alandi. *Decidit in casses præda petita meos*

Humor ille si est aqua, ad purgandum inepta, admisti solius butyri beneficio purgans: cur etiam non purgabit elementaris vulgarisuè aqua, eodem permista butyro? Sanè butyri guttulis cum aquæ amphora propinatis, vberrima expectāda esset purgatio: & omninò expectanda, si ea esset, quam scribis, butyri seriq; facultas. Etenim nec aqua lactis quicquam impertitur butyro, quod idem vulgaris impertiri nequeat: nec butyrum lactis aquæ, quod idem puræ

puræ putæ nequeat impertiri.

Dices, hoc intereſſe inter vulgarem, & lactis aquam, quòd hæc acris ſit ex Galeno, ex Mèſue nitroſa, aut ſalſuginoſà ex Auicenna. Sed hoc effugium eſt minùs tutum: nec vnquam tibi eſſe poteſt *Hermionis vice*. Nam velim dicas, num aqua lactis purget huiuſmodi acrimonia, nitro, ſaleq; . Si purgat: ergo aliunde ſero purgandi facultas, quàm ex butyro. Sin minùs, ergo nihil intereſt inter vulgarem & lactis aquam. Neque dicas, purgare quidem, ſed infirmè; additò verò butyro valentiùs: quia nouum id eſſet commentum, tuo non adſcriptum commentario: imò ei planè repugnans. Ariſtophanes in Babyl.

2 Præterea, medici omnes conſueuerunt (a qua conſuetudine nullo modo abhorrere licet) vt ſero purgent, diligenter ab eo butyrum eliciendum curare. At illi eò feliciùs purgationem futuram expectant, quò diligentiùs ſerum à butyro abſtractum propinant.

3 Accedit, quòd ſeri nitroſitas & acrimonia, in qua, ſi Galenò credimus,

Mesue, & Auicennæ, maximè sita est purgandi vis, non solùm non acuitur a butyri vnguine; sed hebetatur potius ac restinguitur. Imò verò & humorem illum serosum, qui, vt tu etiam fateris, abluendo trudendoq; purgationē iuuat, ita retardat compescitq;butyri lentor,vt celeriter, vt solet, præterfluere non sinat, *non alter quam pinguedo, adeps, oui albumen ceratumq; ex oleo & cera confectum*, vt ait Galenus.

4 Insuper si ea esset, quàm profiteris, butyri facultas, bubulum lac, quod maximè butyratum est, magis asinino purgaret, minimè butyrato,maximè seroso. Caseum autem, quo bubulum magis abundat, te iudice, adimere non potest purgandi vim: quia maximè butyratum est. maximè autem butyratum maximè purgat ex te.

Ceterùm, Roderice, frustra nos agimus, & omnino incassum, nisi priùs conuenimus de sero. Quod nam serum tibi vis? Illud ne, quod ex arte depuratum, innatantem non habet butyrum? An potius illud, quod perperam

nul-

nullaq: arte ſeparatum multo caſeo, butyroq; impurum eſt ? Sanè de hoc tu nō loqueris, nec, ſi loqueris, te loquentem audirem. Illud ergo tibi vis, quod optimè depuratum eſt, quodque medici omnes ad purgandum paſſim adhibere ſolent. Hoc autem vnde noſti eſſe butyratum, ex ſenſu, an ex ratione ? Profectò ratio nulla tibi præſto eſt: imò omnino te refellit. cum conſtet, aſininum, ſuapte natura botyri inops, ex arte præparatum nihil butyri continere. Senſu igitur explorante butyri atomos in ſero latitare intellexiſti: quibus ſolis acceptam referas omnem ſeri purgationem. Sed quę tanta eſſe poteſt oculi ingenijq; acies quæ in ſernm intimè peruadat, atomoſq; depræhendat butyraceos, aciem aliorum omnium effugientes ?

6 Sed eſto huiuſmodi butyrum nec ratione, nec ſenſu; addo, nec experimento compertum (quod enim experimentum nobis fingere poſſumus?) ſero adhæreſcere, & occultum in intimis eius penetralibus latitare: quid inde ? Non ne emplaſtica eius vis eſt?Nempe. Ita

Cap. 51. censet Galenus 5. Simpl. At ex eodem cap. 9. compertum est, lenta ea esse, crassaque, ac viscosa: ac proinde meatus obstruere, firmè adhærescere, segniterq; extrudi: ergo inepta ad purgandam aluum.

4. Acutorum. 3. Alim. Fac. 7 Immo verò pulchrè Galenum, si sententia tua rata esset, illudere liceret. Lac asininum magis aluum purgare ait, quia serosius. Ineptè. Quia butyrosius, dicere debuisset. At reuera non butyrosius est, sed serosius, nempe butyro planè contrarium. Ergo falsè, ne dum ineptè. & Hippocrates 2. de Diæta, Propter serum lac per aluum secedit. Nimis oscitanter. nam propter butyrum dicendum fuisset. Hac ratione ludificare liceret Magnos viros, si quæ de botyro scripta snnt, non essent λῆρος πολύς.

Cic. Att. lib. 16. 8 Iam verò, vt tuam de butyracea purgandi facultate opinionem comprobes, aliud in medium affers argumentum, ex recenti caseo depromptum. Ais, recentem caseum cum melle sumptum promulsidis loco aluum ciere butyri admisti beneficio. Fieri ne potest; vt

tanta

tanta sit butyracea purgandi facultas, vt vel gutta, quam, in recenti caseo odoramus, adstrictam aluum soluere possit? Mehercule si butyri loco tantumdem rabarbari, &, penè dixerim, scammonei insereres recenti caseo, vix eam, quam tu de butyro spondes, purgationem patraret. Caseum recenter coactum, si sumatur cum melle ante alios cibos, aluum purgare, scripsit Galenus. Fateor. An proinde quia butyratum? Minimè gentium, sed quia mellitum. Caseum comede recentissimum absque melle, ita sanè re doctus intelliges, quàm infirma sit recentis casei non melliti purgandi facultas. Mel autem aluum purgare, notissimum est. Audi Mesuem de sero loquentem: *Sed cum imbecillum sit ad purgandum cum melle & lupi salictarij germinibus sanguinem potentius purgat bile flaua & humoribus adustis.* Sed quę de Rhu succo scripta sunt a Galeno aptiùs quadrant melli recentiq; caseo. Rhu succum (vt omnino caseum) adstringere aluum ait Galenus; mistum verò melli etiam adstractam soluere. Dubitan-

De Simpl. Medic. cap. proprio. 3. Simpl. c. 14.

tandum ergo non est, quin recentis casei melliti purgans facultas in mel sit referenda.

9 Immo verò si butyrati casei tanta vis esset, Placentinus, Parmensis, Batauus, aliusue ex inferiori Germania aduectus non solùm nobis aluum subducerent, sed ferè etiam diarrhæam concitarent. nam adeò butyrati sunt, vt scissi ferè butyri guttas fundant.

10 His accedit, quòd Galenus de caseo secus videtur sentire. *Caseus recens & mollis durò & sicco flatuosior existit, minusq; quàm durus siccusq; adstringit, hoc est, aluum sistit*. Ego vterque aluum adstringit, licet alter magis, minùs alter.

Galenus.

11 Sed recentem caseum etiam ex pinguissimo lacte cogamus, si libet: ea scilicet ratione, qua cogendum præcipit Galenus, *Seroso duntaxat humore per coagulum separato* (sunt Galeni verba 10. Simpl.) reponamusq; ad annum. Scire vellem, num hic aluum subducat? Sanè non subducere, vnusquisque interrogatus respondebit; *Etiam si adeò*

pin-

pinguis sit; vt ex eo effluat quippiam ad speciem olei, vt de Placentino, Batauoq; diximus. Neque obijci a te potest, vetustate amittere purgandi facultatem, quia ex Galeno vetustate fit calidior: ergo aptior ad purgandam aluum, si tibi met credendum est. nam calore purgaret magis. ad purgandum enim calorem vndique conquiris, seroque e butyro accersis. Itaque ex butyro caseoq; paulò calidiori paullò vberiorem purgandi facultatem nancisceris. Neque quicquam obijcias de sale, adeò vt huius opera & maleficio caseus vetustus exuat purgandi facultatem. Nam sal si adimeret huiusmodi vim, exiccando adimeret absumendoq; butyrum. At hoc non est absumptum, cum ex eo scisso guttæ ferè lacrimæue prodeant. Quinimò tantum abest, vt sal adimat aut restinguat eam purgandi vim, vtpotius impertiatur vberiùs. Attende Galenus 3. de Alim. Fac. de lacte seroq; loquentem. *Quod si ipsum magis subducere velis salis quamplurimum inijcies*. Attende Hippocratem hac in re Galeno aptiorem: *Salsamenta*

Galenus loco citato.

2. de Diæta [illegible]

menta

menta ſiccant, attenuant, pleraq; etiam leniter aluum mouent. Sed de Galeno iurè me accuſare potes: cum, de caſeo loquens, Galenum producam de ſero loquentem. ſed audi eumdem de ipſomet caſeo. *Lenit & caſeus, quando ei miſcetur ſal & mel*.

Valer. l. 4. c. 4. 12 Sed per Deos iuro, *per Romuli caſam, perque æternos Veſtæ ignes*, mihi perſuaderi non poſſe, tantam ceſei molem, ad cohibendam aluum factam natamq; a pauculo illo butyro ad purgandum ventrem omnino imbecillo, aptam reddi poſſe ad purgationem. Quòd ſi quis, me longè perſpicacior, tantam in butyro purgandi vim reuerà deprehenderet, præterquam quod ei libenter aſſentirer; pollicerer etiam, in meq; reciperem, ſe magnā ab ijs gratiam, qui ſegniori aluo præditi ſunt, initurum: cum pra ſtantem minimeq; moleſtam eis medicinam apponeret. Maiorem certè ab ijs, qui prætereà gulæ indulgent, cum non modò præſtantem, ſed gratam etiā palatoq; ſuauem eis medicinam ſuppe-

Horatius ditaret. *Omne vtique ferret punctum*,

cum

cum misceret vtile dulci: Omniq; præstantis medici munere fungeretur, cum *Tutò, celeriter, iucundè curaret*. Celsus.

13 Hactenus de caseo: ad butyri calorem (quod tertium est vltim[illegible] tuum argumentum) acce[illegible] Auenröe serum purgandi facu[illegible] a butyro mutuari probare conten[illegible] quippe is auctor alicubi scripserit, vnumquodque purgans calidum esse. Cum ergo serum, suapte natura frigidum, nonnisi ex butyro calorem, vt ais, mutuari possit, vtiq; nonnisi ab eodem purgandi facultatem. Sed primò quidem non est, cur aliunde purgantem sero calorem mutueris, cũ ex nitrosis eius partibus haurire possis. Quòd si nitrum repudiare volueris, ex acribus saltem qualitatibus, quas Galenus sero inesse, tuq; ipse fateris, calorem accersere potes. Deinde meminisse debemus, non omnia, quæ quouis modo purgant, calida sint, necesse esse. Rosæ, violæ, manna, cassia, tamarindi purgant absque calore, si tibimet credendum est cap. 9.

Sed

Sed hic præterire non possum manifestam tuorum verborum contradictionem. Ais hic pag. 23. libelli tui, *Serum ex se caliditatem non habet*; propterea tanquam egens, ac planè expers, a butyro (quod cum temperatũ sit, pauculum caloris habet) calorem petere purgationis causa Pagina verò 16 calorem non exiguum & acredinem, probans Galeni sententiam, ex sententia sero tribuis. Tu hæc videris.

14 Ego sanè non video, qui fieri possit, vt serum adeò inops sit a calore, vt hunc a butyro mutuari ei sit necesse. Profectò Galenus, serum butyro calidius esse, scribit 3. Alim. Fac. 16. *Neque enim calidam acremq; qualitatem quam lac a sero habet, neque pinguem & mediocriter calidam, quam lac a pinguedine possidet, &c.*

Iam verò audio, qui obijciant, me destruere quidem opinionem tuam, meam verò non construere. Si serum butyri beneficio non purgat, quo adminiculo, quaue ratione purgabit? Aqueo suo humore, sua acrimonia, nitrositate sua.

ſua. Ergo abluendo, trudendoq; vellicando, ſtimulando. Num etiam electiuè, vt vocant? Anceps hæreo, & *in portu*, vela facere non audens: octauo tamen huius opellæ capite *vela ventis permittam* Hippocratis auſpicijs, leniſſima eius, vt ſpero, aura proſequente. At verò, vt, quòd præſentis inſtituti eſt, breuiter attingam, ſerum humore ſuo purgare, patet ex Gal. 3. Alim. Fac. 15. vbi de lactè verba faciens hæc habet, *Pinguiſſimum eſt lac bubulum: ouillum verò & caprinum habent quidem & ipſa pinguedinis quippiam, ſed multò minùs, aſininim huius ſucci habet minimum. Quocirca rarò in ſtomacho cogitur & eamdem ob cauſam magis per aluum deÿcitur, vt quod ſerum multum habet, a quo lac omne facultatem accipit deÿciendi.*

Vides ergo Galenum omnem ſero purgandi vim tribuere: ſero, inquam, minimè omnium butyrato. Neque dicas, caſeum eſſe, qui pinguiſſimo lacti purgationem interdicit, quia tu pinguiſſimo caſeo non mediocrem purgandi vim tribuiſti.

buisti. Illud tamen animaduertendum est, non omnem seroso humori acceptam referendam esse purgationem, sed ex parte eius acrimoniæ, *Cuius occasione lac omne aluum subducit*: quamq; a sero lac accipit ex Galeno, hæc enim est, quę irritat excitatq; ad purgationem.

Galenus.

Mesues adstipulatur Galeno, cum ait, *serum nitrosa sua substantia purgat clementer & sine morsu flauam bilem & vstos humores*.

Sed quicquid sit de Mesue, Galenoq; quos tu, fide abrogata, planè contemnis; certum est, experimentoq; comprobatum, serum diligentissimè a butyro separatum purgandi vim non mediocrem habere. Ego sanè re doctus id affirmo, affirmantq; omnes, qui Galeno, Mesuæ ceterisq; medicinæ senatoribus fidem habentes, minimè omnium butyratum serum purgationis caussa propinant.

Sed non video, cur sero ebutyrato purgandi vis tribuenda non sit. Non ne calorem, si opus est, ad purgandum idoneum? non ne acredinem & nitrositatem

tatem ei proceres medicinæ tribuunt? Cur ergo stimulare non potest, irritare, vellicare segniorem aluum? Cur humore suo abluens purgationem iuuare nō potest? Sed id, quod maximè hæc comprobat, est effœta ac planè nulla butyri, quod sero inesse fingimus, vis ac facultas. Nam si butyro non purgat serum, vt pluribus a nobis probatū est, necessariò sequitur, vt ea, quā diximus, ratione purget: annuente præsertim Galeno ac Mesue, imò & Hippocrate ipso, Perpetuo medicinæ Dictatore; & experimento apertè comprobante. quibus omnibus repugnare, ne Zetho quidem Pacuuiano, *qui philosophiæ propè bellum indixit*; aut *Speusippo*, *qui Platonicæ sapientiæ veluti hæres institutus fuit* impunè liceret.

Butyracea Purgandi Facultas: An ex sese, An potius sero mista magis purget?

CAPVT V.

CRESCIT opus in manu: vrceum cœpi, sed, currente rota, exit amphora. Paucis principiò te volebam, nunc tamen pluribus tecum agere necesse est. Tertio libelli tui capite infirmã fateris butyro inesse purgandi facultatem, sero multò firmiorem. non ergo ex butyro purgandi vis deriuatur in serum. Expedire niteris hunc nodum violarum similitudine: quæ infusæ quidem haud exiguam purgandi vim adipiscuntur; absque infusione tamen vix purgant. Id ipsum, inquis, butyro accidit. nam etsi ex se purgandi vi omnino infirma præditum est; serò tamen mistũ multò validiore pollet. hoc enim infusionem mater appellatur a Mesue, fundamentum infusionum.

Cete-

Ceterùm (ita Dij me ament) diu multumq; cogitaui, perquisiui, indagaui haud oscitanter, haud omnino negligenter, quid impertiri possit aut butyrum sero, aut serum butyro, vnde statim atque commista sunt, validam purgandi facultatem nanciscantur. Ante mistionem vtrumque per se indigens & effœtum ex te: post mistionem vtrumq; validum. Intende mentis aciem, ingenij viribus neruisq; omnibus contende, vt aliquid ex hac mistione natum, ad purgandum efficacius eruas nobisque ostendas. Sed verè *aquam e pumice postulares*. De violis autem, quas tu opponis, ita sentio. Purgandi vis in purioribus sita est earum partibus, siue in tenui & extrema humiditate (nam de acredine & vi occulta anceps hæreo) quæ vt ab impura terrestrioriq; eorumdem substantia obtunditur & hebetatur, ita elicitur fugiturq; per infusionem. Quarè ex ijs partibus, a quibus hebetabatur, per infusionem abstracta valentius purgat. Hæc de violis sentio: neq; vereor, ne tu eadem sentias: quæ si bu-

tyro tuo aliqua ratione accomodare posses, vt tu mecum de violis, ita ego de butyro tecum sentirem. neque enim hæc nostra dissentio *Empedoclea simultas est*,

Ceterùm, Roderice, liberiùs tecum loquar, oportet. Pugnantia de butyro loqui videris, aut saltem incongrua. Vltrò fassus es, exiguam hoc habere purgandi facultatem; sero mistum non mediocrem nancisci. Conferto hæc cũ ijs, quæ de caseo butyrato a te nuper scripta sunt. Butyrum ibi, aut potius butyri guttulas, per se debiles, ac planè effœtas, in caseosa compactaq; substantia ad purgandum inepta, imò ad cohibendam aluum planè apta, coarctatas aluum purgare affirmas. Hic verò easdem butyri guttulas ad hoc, vt purgent, humore misces, caseo planè contrario. Ibi cogis coarctasq; butyrum; hic laxas & fundis vtrobiq; purgationis caussa. Mehercule si vt Protheus varias contrariasq; formas, ita istud butyrum diuersas indueret pro arbitrio facultates. si non propriæ naturæ; sed iubentis nutui obtem-

temperaret, quæcunque iuberentur, illico butyrum exequeretur, non poſſet, ita viuam, tam varia præſtare, tam contraria: non poſſet tam facilè ac promptè ſeſe diuerſis contrarijſq; accomodare. Sed hoc ipſe nec aſſequi, nec vllo modo animo comprehendere poſſum, Butyrum debile eſt ex ſeſe ad purgandum, *Nec niſi largius ſumptum aluum ſoluit* (ſunt tua verba cap. 3.) & tamen vel pauculum caſeo miſtum valentiùs purgat: purgat valentiùs & ſerò miſtum! Iam verò oblinieodo, lubricandoque, & emolliendo butyrum ſoluere adſtrictam aluum, omnino exiſtimo. Etenim ſi, humore abſumpto, areſcant in inteſtinis & compingantur excrementa, indeq; extrudi propterea non poſsint; ſanè præterfluens butyrum vnguine ſuo non modò lenit & humefacit exiccatam & quaſi aſperam aluum, fecibuſq; viam lenem ac lubricam ſternit: ſed etiam ipſa emollit excrementa aptaq; reddit ad exeundum. Hæc, non alia, eſt butyracea purgandi facultas: quam, licet poſteriori ordine, libuit tñ apponere, ne, vt ait ille,

Ex Dioſcoride.

Incœnatus & impaſtus potuq; ciboq;
accubuiſſe in hac menſa viderer.

Iterum de Butyro, deque ſero: Dioſcoridis & Galeni loca perpenſa: Meſuæ lux data.

CAP. VI.

TIbi fidem non abrogo de Galeni verbis, *Quod a coactis ſerum defluit ſatis aluum mouere*. Multò minùs de verbis Dioſcoridis, quem ſat ſcio lib. 2. cap. 62. quæ tu affers, habere verba. ea hæc ſunt: *lac quodcunq; ſerum continet implicitum: quod vbi diſceſſerit a lacte, multò potentiſsimum redditur ad purgationes*. Vterq; auctor, ſerum a lacte, vt ais, ſeparatum purgandi vim habere ſcribunt. Separatum autem, inquis, a caſeo, non a butyro: idq; ſibi velle & Galenum & Dioſcoridem. Longè alia mea eſt ſententia. Perpendamus primò Galeni verba: *Quod a coactis deffluit ſerum ſatis aluum mouere*. Tria inſunt

lacti,

lacti, caseus, butyrum, serum.

Hoc cum defluit, duo relinquit, non vnum: caseum, butyrum. duo, inquam, ex Galeni mente, qui *a coactis* dixit. Quod si vnum tantùm relinqueret, hoc est, solum caseum, *a coacto* dixisset, non *a coactis* (compesce cachinnum: mox satisfaciam tacitè obscurèq; obijcienti) Id ipsum sibi vult Dioscorides: *A lacte discedit serum*: nempe a ceteris lactis partibus, caseo butyroq; nam alioqui *a caseo* dixisset.

Neq; dicas, serum, a lacte separatum, non omnes exuisse butyri partes: sed aliquas sibi asciuisse, respuisse alias. & illarum quidem beneficio aluum purgare: quia idem, & quidem veriùs, de caseo ipse affirmabo. nam serum a lacte separatum plus casei, quàm butyri sibi adiungit. Hoc tu negare non potes, cum afferas, totam illam molem, quæ, a seroso humore separata, in distillatorio vase subsidet, merum esse caseum: cumq; butyri guttas ne Lynceus quidem aut Argus in sero videre possit. Iam verò cum caseus alui cohibendæ vi præditus

sit, vtiq; serum ab ijs, quæ a lacte discedens secum ducit, cohibentem potius, quàm laxantem facultatem mutuabitur.

Hæc si de sero a lacte separato Galenum loquutum esse censeas. Si verò accuratiùs Galeni locum attendens, de eodemmet sero, non a lacte, sed a caseo seiuncto (neque enim omnino eadem res est; saltem quo ad differendi modum spectat) eum loquutum esse velis, vt verè loquitur, magnam offendis in libello tuo contradictionem. Etenim cum Galenus ait, *Caseos recenter coactos cum melle sumptos ante alios cibos aluum subducere*: tu butyri remanentis beneficio id a recenti caseo præstari scribis. Cum verò subdit Galenus ibidem; *Quod a coactis* (caseis) *defluit, serum satis aluum mouere*: tu *A coactis*, inquis, *absque butyri extrectione*. Itaque hoc posteriori loco ais, butyrum vna cum sero defluere ac discedere a caseo: priori verò loco cum caseo remanere. Quòd si butyrum æquè & in recentem caseum, & in extractum serum affatim & abundè (nam *non nisi largius sumptum aluum soluit*:

soluit: sunt tua verba cap. 3.) sese inserere, volueris; cauendum est, ne casea-riam artem peruertamus: perperam co. gamus caseum, separemus serum, colligamus butyrum. Etenim si ex arte hæc præstemus, butyri non multùm in caseo, pauculum vel nihil in sero relinquemus. Quod si in illo, vt purget, copiosum butyrum relinquere libeat; omnino necesse est, vt serum eodem spolietur. neque enim vtrobiq; affatim & vberrimè: & nisi vberrimè, omnino impotens est, omnino effœtum, vt fateris monitus a Dioscoride.

Adiungis Mesuæ verba, quibus tuam fulcias ad Galenum & Dioscoridem explanationem. ea hæc sunt ex recta, perspicua, elegantique Siluij interpretatione. *Fit autem(* serum*) ex lacte ebutyrato, siue a quo pingue innatans secretum est, quando lubricitatis caussam ex partibus excretorijs auferre volumus: ex lacte non ebutyrato, cum eas partes lenire magis ac lubricare studium est.* Quid putas sibi velle Mesuē hisce verbis? *ex sero cum sumi debet ad purgandum butyrum*

non

non extrahendum tua ſunt verba . Ego longè aliud eum ſibi velle,& exiſtimo & probo. Exhibetur ſerum (vt tecum loquar)ex hocMeſuæ loco butyro adempto, &non adempto butyro. illud cum excretorijs membris lenitate non eſt opus: hoc cum lenitate opus eſt. Itaque duplici modo ex Meſue ad purgandum exhibetur ſerum, ebutyratum nempe,& butyratũ.Ebutyratum ,cum præter purgationẽ nullo alio opus eſt: butyratum, cum prętereà exſiccata aſperaq, membra lenire conſilium eſt. Non raró enim accidit, vt membra purgationi ſeruientia præ febrili , vel alio calore ita ſcabra ſint arefacta, aſperaq; (vt eorum natura patitur)vt obliniente aliquo & lubricante(butyro alioue) indigeant . alioqui enim tum quæ in eis concluſa exaruerunt, excrementa; tum quæ aliunde eò prolabuntur, inde elabi non poſſunt. Sed de Meſuę loco inferiùs . *Serum*, addis, *meliùs purgat lacte ſolo, aut butyro ſolo, vtpote quod melius inteſtina abluat.* Si ſerum eſt aqua,ex ſe ad purgandum omnino inepta, ſolius admiſti bu-

butyri beneficio purgans, vt superiùs probare conatus es, non abluendo purgabit, sed obliniendo, lubricando. hęc enim est butyri facultas. Quòd si purgat abluendo, sanè purgandi vis non ex butyro, sed ex sese. At, inquies, vtroq; purgat modo:

Clepeum post vulnera sumis Ouid. 1. Trist. 3.

Serum An solùm ad Purgandum, An etiam ad Alterandum apud Veteres Vsurpatum? Hippocrates, Galenus, Mesues Expensi.

CAPVT VII.

SERVM non solùm ad purgandum, sed etiam ad alterandum apud veteres in vsu positum, ex Mesuę mox allatis verbis probare contendes. *Quoniam,* inquis, *Mesues verba prę manibus habemus, quibus ex lacte ebutyrato serum ad lubricandam aluum accipit, ex non ebutyrato autem ad lubricitatem impediendam antequam vlterius pergamus,*

considerare oportet, iam tempore Mesues serum cõsueuisse accipi ad alios vsus præter purgationem. Hęc tu : cui primò quidem condono latinitatis crimen *de ebutyrato, non ebutyrato*, vel potiùs aliò culpam deriuo, in impressores. Sed vereor, ne tantam illi culpam sustinere possint : præsertim si hæc conferantur cum ijs, quę pagina 30. a te scripta sunt. Sed de latinitate hactenus. non enim hic cõsilium est *in alieno foro litigandi*, sed in medico: vt ne videar, quasi, *omissa hypera, pedem insequi*. Perpendamus ergo mentem verbaq; Mesuæ. Hic ait purganti sero miscendum esse butyrum: seu mauis dicere, butyrum ex eo extrahendum non esse, cum lubricitate opus est partibus excretorijs, eis nimirum exsiccatis. Cum verò eæ partes lubricitate non egent, sero ebutyrato purgandæ. Hęc si attendas, reperies profectò, serum ad vnum tantùm vsum a Mesue vsurpatum, ad purgandum : ad lenitatem verò exiccatis partibus affricandam butyrum esse adiunctum. Ecce alium vsum, quem sero ttibius, butyro tribuendum.

Scholiograph. ad Demost.

Hæc

Hęc ita sese habere, idque velle sibi Mesuem, patet apertissimè eius verba consiliumq; diligenter perpendenti. Ait Męsue, duplici modo parandum esse, exhibendumq; serum: primo ebutyratum, hoc est, extracto butyro; idq; *cum oportet caussa lenitutis a membris expulsionem abscindere*: nempe, vt clariùs cum Siluio loquamur, *cum ex partibus excretorijs auferre volumus lubricitatis caussam*. Causa autem lubricitatis ex huiusmodi partibus per serum auferenda, nihil aliud videtur esse, quàm pinguis lentusq; humor ac pituitosus, vel non absimilis, qui partibus illis adhærescens lubricare possit. Cum ergo huiusmodi humorem, vel quidquid sit aliud, ex ijs partibus auferre consilium est, ebutyratum serum adhibemus, siue ex lacte ebutyrato serum curamus parandum. Alioqui enim butyrum, sero mistum, retundendo seri acrimuniam, hebetandoq; nitrositatem, attenuationem, abluitionem, abstersionemq; qua ad humorem illum pinguem lentumue euacuandum opus est, impediret. Cum verò

rò in excretorijs partibus talis humor pinguis ac pituitosus non adhærescit, aridæq; propterea exsiccatæq; (vt eorum fert conditio) sunt eædem partes, sero butyrato opus habent: sero quidem ad purgandum; butyro verò ad leniendum. Tu verò ais, Mesuem ebutyrato vti sero ad lubricandam aluum, non ebutyrato ad lubricitatem impediendã. Ergo vel sententia tua vitium facit, vel latinitas planè corruit. nam si hanc stare velis, illa collabitur, fundituſq; euertitur: si verò illam fulcias, hanc ruere sinas necesse est. Sed firmè stet, nullumq; faciat vitium latinitas, ac proinde ebutyratum hic apud te significet idem, quod pag. 30. & alibi apertè designat, nempe butyri expers; quomodò affirmare potes, Mesuem ebutyrato sero, aut sero ex ebutyrato lacte deprompto vti ad lubricandam aluum? ex non ebutyrato ad lubricitatem impediendam? Mesues vtitur ebutyrato sero non ad lubricandum, sed econtrario ad lubricitatem auferendam: vtitur non ebutyrato non ad lubricitatem impediendam, sed

ad

ad lubricandum. Eius ipſa loquuntur verba. Illud tamen ratum firmumq; ſit, ſerum apud Meſuem ſemper ad purgandum, nec niſi purgationem ſpectare.

Alterum argumentum depromis ex Galeno 2. ad Galuconem: *Inuictus ratione ſuccus ptiſſanæ abundanter exhibendus, & ſerum lactis*. Ergo ſerum, inquis, etiam ad alterandum a Galeno vſurpatum. Expendamus, vt Meſuæ, tum verba, tum mentem Galeni. De elephantiaſi huic ſermo eſt, calido ſiccoq; morbo, ex calidis, ſiccis, vſtiſq; humoribus oriundo; partibus exuſtis, areſcentibus, ac fędè labefactis. Itaque victus ratio ea eſſe debet, quæ nõ ſolùm vires a difficili ac diuturno morbo perculſas reſtituat: verùm *(quod prora & puppis eſt)* calidum etiam viſcerum intemperamentum, vſtos humores, areſcentes partes humiditate corrigat ac frigore. Nam ſicuti cibus, vt cibus, indicatur a viribus, ita, vt calidus frigiduſue, humidus aut ſiccus, indicatur a morbo. Meritiſſimò igitur Galenus in elephantiaſi ptiſſanam perrigit & ſerum.

Quòd

Quòd si hac ratione serum alterans medicamentum declares, sanè & ipse alimenta ferè omnia declaro alterantia medicamenta: cum aliméta, vt diximus, sicuti naturæ amica, ita inimica morbo esse debeant: *Diæta*, inquit Hippocrates, 6, Epid. 7. *in morbo contraria*.

Ceterùm an antiqui medici, Hippocrates præsertim & Galenus sero alterauerint, an solùm purgauerint, non ratione, sed obseruatione indagandum. Apud Galenum nullum, vt vidimus, subodorari potuimus locum, ex quo, eum sero alterasse, nobis suspicarari liceat. Celsus nullibi sero alterat. Hippocrates vbique purgat. Duobus ac triginta locis serum meminit, adhibetq; semper purgationis caussa. De Victus Ratione in Acutis seri asinini, bubulini, & caprini mentio fit solùm ad purgãdum. lib. 2. de Mor. Mul. *in fluxu muliebri, & vteri conuulsione*. Ibidem *in capite repleto, & vlceribus impleto*. 2. de Mor, *in febre quotidiana, in morbo liuido, in morbo nigro, pituitoso, regio, siccatorio*. De In. Aff. *in resiccatione medullæ spinalis; in*

Morbo

Morbo crasso. De Aff. *in morbo articulari, in vlceribus & morbo renali.* De Mor. Mul. *in vteris inflammatis.* Alibi semper purgat, nullibi vnquam alterat. Vt verò vniuersam rem exploratam habeamus, animaduertendum est, serum ad vnam purgationem ab Hippocrate vsurpatum. Lac verò ad purgationem, alterationem, nutritionem. De sero constat ex citatis alijsq; omnibus locis, in quibus sola purgationis mentio. De lacte verò singillatim demonstrandum. Et quidem purgationis caussa id vsurpatum notius est, quàm vt a me probandum sit: *Aluum lacte asinæ cocto purgabis*, in Acutis. Sed hoc nimis notum. Itaque ad nutriendum, reficiendumq; debile corpus lac vsurpatum, liquet ex 2. de Mor. in curatione Tabis dorsalis, in qua cum corpus nimia venere propè confectum langueat, bubulino lacte id reficit ac restituit. *Bubulinum lac per* 40. *dies bibendum præbito.* Demum alterationis causa vsurpatum, constat ex 4. Acutorum in curatione torminum, ex acri biliosoq; humore oriundorum; & in imi

ventris æstuatione præ calore nimio: *Lac asininum modicum primò, deinde sensim facto progressu amplius sumendum*, eadem ratione, qua apud nos in more positum est ad alterandum. Neque enim hìc purgare potest Hippocrates cum *Modicum* exhibeat. Iam verò hi tres vsus, alteratio, nutritio, & purgatio simul omnes innotescũt ex vno eodemq; loco libri 1. de Mor. Mul. nam in fluxu, in quo excandescens acrisq;bilis pudendum exulcerat, ac dolores facit, *Lac bu-*
Tex.14. *bulum per 40. dies calidum bibendum* porrigit: optimumq; esse profitetur. *Nã & purgatur*, inquit, *& nutritur & fluxus obtunditur ab huiusmodi lacte.*

Quod verò adiungis ex Hippocrate, facis parum aptè; & quasi *Plumbeum gladium ex eburnea educis vagina*. non oppugnas nos Hippocrate, ne vmbram quidem nostram. Nam ibi sermo est de medicamento sursum ac deorsum purgante: aitque Hippocrates aliquando commodum esse medicamenta alimentis miscere, aliquando incommodum; Tu verò existimas Hippocratem loqui

de alimento, quod medicamenti etiam vi polleat: vel potius de medicamento, quod ſimul etiam nutrire poſſit. Quæ quàm diſtent ab Hippocratis mente, apertiùs intelligemus ex ipſius verbis paullo altiùs repetitis, *Medicina ſurſum ac deorſum: in alimento medicina optimum; in alimento medicina malum.* Quænam, inquies, cum alimento medicina bona? quænam mala. Bona ſurſum purgans, mala deorſum. nam *Qui graciles ſunt ac debiles a cibo vomant.* nam medicamentum cum cibo acceptum longè faciliùs vomitionem perficit pleno ſtomacho, quàm inani. vnde 2. de Mor. ſibi conſtans Hippocrates *Repletus,* inquit, *vomat.* Quinimo & ijs, quæ deorſum purgant vtile interdum atque adeò neceſſarium eſt medicamentum. nam validum catharticum infirmo ſtomacho non niſi cum alimento tutò committes: at in ſtomacho robuſto fruſtra a cibo retundetur perperamq; hebetatur vis medicamenti. Itaque iurè cum Hippocrate affirmare poſſimus. *Bonum & malum ad aliquid.*

Hippocr. de Sal. Diæta 7.

Hippocr. de Inſom. 6.

Serum An verè Catharticum? Hippocratis ſententia hac de re aperta.

CAP. VIII.

QVA *ſeri menſura veteres vterētur* ſtudioſiùs inquirere, hìc ſuperuacaneum. ex lactis enim menſura id ferme definire licet. Ad ſexdecim vſque heminas, hoc eſt, ad 144. circiter vncias, lac exhibitum apud veteres fuiſſe, ex Hippocratis mox accerſendis locis palam erit. Itaque prætermiſſo quinto libri tui capite, ad ſextum gradum facio: in cuius ipſo limine ſcrupulum offendo, a te mihi omnino euellendum. Vocas in dubium, ſerum an verè catharticum: mox id negas aſſeueranter: aisque illud vel non per ſe, ſed adiunctorum beneficio (epithymi, aliusue) melancholiam purgare: vel ſi per ſe, non è longinquo, ſed e ventre ſolùm, vt de abſinthio ſcriptum eſt a Galeno purgare humorem bilioſum. Neutra (dicam libe-

liberè) mihi probatur assertio tua. Et quidem vix credere possum, tantam humorum copiam, a sero eductam, è sola prodire aluo. nam si quanta quanta ea est, humor esset & excrementum, tanta sanè humorum vis a sero extrudi non posset. Apud vnumquemque enim compertum esse puto, serum non solùm primis diebus copiosum educere humorem, sed reliquis etiam, ad vigesimam vsque, eoque amplius, si tamdiu exhibeatur. Neque verò *ad partem post partem*, tanquam ad sacram anchoram confugias; quia de rhabarbaro, pluries exhibito, ceterisq; idem iurè affirmabo. Rosaceum solutiuum scio te præterea obiectare. Nollem hic, *nouo me includere ludo*: proferam tamen ingenuè, quod sentio. Rosaceum solutiuum solam aluum purgare, ij tantùm credunt, qui, aliorum opinioni acquiescentes, rem ipsam non speculantur. Quotus enim quisque est tam antiquus & simplex, qui sibi persuaderi patiatur, excrementorum vas, a rosaceo extrusorum, in solo ventre contineri, in exilibus mese-

rei venis? Qui profectò è libris vel transuersum vnguem recedere, crimen maiestatis arbitrantur. Sed hac de re alibi. Hìc verò sententiam nostram Hippocratis testimonio, etsi genere Coo, pondere tamen auctoritate ac fide planè Atti-
Tex.53. co comprobemus. Libro 2. de Mor. in erysipelate pulmonis vna tantùm purgatione, qua ventrem primosq; ductus emundaret, non contentus Hippocrates, aliam adiungit, ex lacte, seroquè paratam, qua venosum genus, corporisque habitum a bile aliove humore noxio vendicaret: *Huic pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & lac asinæ insuper bibendum, si non natura fuerit splenicus: si verò splenicus fuerit, ne purges neque lacte, neque sero, sed eo, quod modicum ingestum multum purgat.* Hæc Hippocrates: circa quę velim animaduertas, natura splenico (natura, inquam: nam, vt hoc etiam obiter adiungam, nisi natura splenicus quis fuerit, tantùm abest, vt lac aut serum interdicatur, vt potius cõmendetur: *Et si splenicus fuerit, asini-*
2. de Mor. 35. *num lac aut serum exhibeto.* nisi tamen

tex.

tex.mendũ ſubeſſe ſuſpicemurcum Mercuriali & Sallio) animaduertas, inquam, ſplenico, cui prohibitum lac eſt, validum ſubſtitui catharticum. Vnde duo intelligi poſſunt: primum, lac aut ſerum non eo conſilio hic vſurpatum ab Hippocrate, vt vel prioris medicamenti reliquias abſtergens abluenſq; educat; vel vt calorem a calore medicamenti prius exhibiti, aut alio quouis genitum reſtinguat: ſed vt electiuè, vt loquuntur, ac validè purget; cum ſero lactiq; prohibito ſubſtituat *Quod modicum ingeſtum multum purgat.* Alterum intelligi inde poteſt, ab Hippocrate non exhiberi lac, aut ſerum, cum catharticum validumq; medicamẽtum interdicitur, vt ſibi quiſpiam fingere poteſt: cum id, *quod modicum ingeſtum multum purgat*, ſeri vicarium, validum ſit ac vehemens catharticum.

Neque mirum videri debet, in pulmonis eryſipelate, quod, cum inflammatio ſit, vel vnicam reſpuere videtur purgationem, duas ab Hippocrate præſcribi: primò quia non eſt verum eryſipela, vt locum perpendenti clarè innoteſcit.

Deinde etiam ſi non ſpurium, ſed numeris omnibus abſolutum eſſet eryſipela, altera tamen purgatio non improbanda, quia ex lacte præſcribitur: quod tantùm abeſt, vt nimium excalefaciat, &, vt Hippocratis verbis vtar, *Sanam partem colliquet*, vt calorem potius reſtinguat. Tertiò quia morbus oriundus eſt ex cruditatibus ac repletione, quæ geminas deſiderat purgationes. Demum quia ab Hippocrate definitum non eſt alterius purgationis tempus. ſolùm ait, bis purgandum, primò deorſum, deinde lacte aſinæ. Cum verò Hippocratis præcepta ſaniori modo intelligere debeamus, vtiq; congruenti tempore, concocto nimirum morbo, altera purgatio, ex ſero lacteue præſcripta, adhibenda videtur. quo tempore vel ardentiſſima inflammatio alteram admittit purgationẽ.

4. Acutorum, & de Veratri vſu.

Quarto Acutorum libro velim attendas paullò accuratiùs febris ardentis curandæ rationem. Primò aquam, & aquam mulſam affatim bibendam ſuadet Hippocrates, deinde vtendum vomitu, mox clyſtere, demum lacte aſinæ co-

cto

cto purgandum. Purgandum, inquam, non ventrem, quem clystere expiauerat; non stomachum, quem emundauerat vomitione; sed venosum genus, quod bile refertum, ardentem febrim concitauerat.

Hoc eodem libro perpendenda, quæ de Comitiali ac semisiderato morbo scripta sunt ab Hippocrate. *Medicamentum exhibere sursum purgans, nisi alleuetur: ad infernam verò aluum, si non subeat, infusum per clysterem adhibere. Posteà verò lac asinæ coctum bibendum dato, & non minùs quàm duodecim heminas bibat. si verò adsit virium robur* (quo magnã purgationem ferre possit) *plus quàm sexdecim*. Vbi animaduertendnm est, semesideratum, & comitialem nasci *ex affluxu atræ bilis, & acrium fluxionum, si in ambientes locos inciderint.* (sunt Hippocratis verba, maxima digna animaduersione) Ergo exhibetur lac ad atram bilem acresq. humores purganda ex locis ambientibus. Neque enim nobis fingere possumus, ad alterandum exhibitum fuisse lac, atque demulciendam huiusmo-

iusmodi humorem. quid enim opus fuisset & virium robore, & heminis plus quàm sexdecim?

At video te renuentem hosce locos, tãquam de lacte, non de sero loquentes. Ceterùm si rem candidè & sine fucospectabis, quod de altero (quo ad purgationem spectat) asseritur, ferè de altero asseri posse fateberis: Lac sero, serum lacti sæpe ab Hippocrate substituitur, & alterum pro altero ad purgandum vsurpatur: *Lac asininum bibendum dato, aut serum caprinum decoctum*: & alio loco: *si verò non adfuerit serum, lac asininum coquito & exibeto*: & alibi, *Lac asininũ, aut serum bibendum præbito*. Quidquod? Rodericum vt conuincam, Roderico potiùs, quàm Hippocrate vtendum teste. *Quod de lacte diximus, sero potest adaptari*, scriptum est cap. 2. eius Cõmentarij Immo verò quæcumque purganti lacti tribuuntur, sero accepta referenda sunt. Propter serum lac purgat ex Hippocrate 2. de Dictat.

De Morbis.
De Int. Aff.
De Mor. Mul.

Quid tandem his, inquies, quorsum hæc omnia? An vt probent, serum esse

cathar-

catharticum? Profectò si ad constituendum aliquod medicamentum catharticũ satis est, vt sua, non aliena vi purget, vt non e solo ventre, sed e venis etiam corporisq; habitu bilem, verbi gratia, prolectet; serum cathartitum esse medicamentum, ratione, auctoritate, experimẽto vel ei probaui, qui *Timone Niceo, nec sensui nec rationi credente*, difficilior fuerit aut peruicacior.

Neque a catharticorum albo delendum videtur serum, quòd puget omnes propemodum humores, bilem flauam, pituitam salsam, vstosq; humores: quia *medicamentum vbi corpus intrauerit, primò quidem ducit quod sibi secundum naturam familiare est, deinde alia trahit ac purgat* ex Hippocrate de Nat. Human. Quæ verba, licet aliò dirigi ab Hippocrate videãtur, aptè tamen quadrãt sententiæ nostrę. nam vnumquodq; catharticum primò quidem familiarem, sibiq; analogia coniunctum humorem, deinde alium quemuis elicere animaduertes. Exhibito rhabarbaro non bilem solùm, sed pituitam etiam, aqueosq; humores

imò & melancholiæ portionem eductam videas. Neque ex eo, quòd serum *Clementer purget*, ab eodem catharticum albo expungere licet, quia violæ sero clementiùs, aut æquè clementer purgant, abdicta tamen occultaq; vi, si Costæo assentiendum putamus: imò si ipsi Mesue, qui ait *siccata sit Trahendo purgatrix*.

Nescio quid nutas de epythimo, serum purgare innuens certos humores huius beneficio. Candidè, velim, mecum ipse animaduertas, epithymum non esse adiunctũ sero, quòd hoc non purget, sed vt purget magis. Quemadmodum enim ab eodem Galeno mulsæ adiũctũ est origanum, calamentum, hyssopum non quòd ea non discutiat detergatque, sed vt citius id prestet, valentiùs, faciliùs: ita sero adiunctum est epithymum, roboris ergo, & promptioris facultatis: vt etiam apud Mesuem liquidò constat. Quinimmo hac in re tuo te possem gladio petere, tuo vtens argumento. Ais cap.4. serum alterare: subdis, *Hæc opinio non habet contrarium sibi Galenum*:

quip-

quippè Galenus veteres dixit ad ſoluendam aluum ſero vſos fuiſſe, nec tamen alios vſus negauit. Hac eadem ratione & ipſe argumentor. Meſues Galenusue vſus eſt ad purgandum ſero cum epithymo, non tamen negauit, ſerum abſque epithymo purgare: neque igitur a te negandum eſt. Sed περὶ κοινολογίαν γίνεσθαι diutius, ſuperuacaneum. Cic. Att. lib. 10. ep. 15.

An Sero inſit Nitrum? Quid ſit, quod in fundo vaſis ſubſidet?

CAPVT IX.

DE eo, quod in vaſe diſtillatorio ſubſidet, mihi agendum hic tecum eſt. Nitrum id eſſe omnino exiſtimo quod prius inerat in ſero. Hoc autem non reddebatur ab eo ante diſtillationem ita ſalſum, quòd nitrum fortaſſe non erat ita ſalſum. nonnihil enim ſalſedinis ex diſtillatione adipiſci potuit, calidum magis ſiccumq; redditum: præſertim verò ſi non vaporario, ſed alio chy-

chymico inſtrumento ſerum diſtillandum committas. Quod enim in fundo vaſus ſubſidet toto diſtillationis tempore, cum ſit diſtillanti igni proximum, magis exſiccetur neceſſe eſt: non ſolùm perenni validaq; ignis actione, ſed etiã ſurſum euolante, a quo perfundebatur, humore. Accidit quòd vnumquodque, e ceteris ſuis partibus per diſtillationem ſeparatum, acrius eſt, efficacius, validius. Quam enim acredinem acutamq; vim in tartari ſale, vini, aceti ſenties? Quam vim experieris in gutta olei vitrioli? quam acrimoniam, quamue aciditatem? Sanè & pannos, ſi imponatur, perforabit aduretque; & ori admota vix ferendam acrimoniam vel aciditatem promet. Quod ſi ſumeres totum illud vitriolum, vnde ea gutta extracta eſt, panno q: imponeres, aut linguę admoueres; certè neque illum perforabis, neque hãc tanta afficies acrimonia aut aciditate. (nam acidus ne ſit, an potius acris ſpiritus oleumq; vitrioli; ſicuti calidus ne an frigidus, in præſentia diſcutere non licet,) Itaque non eſt cur mereris, ſi nitrũ,
in

in imo vasis hærens non vaporarij, magis salsum nitrosumq; redderet destilla. tum serum huic iterum si misceretur.

Sed videamus paullò accuratius, anrenerà nitrum sit, an potius exustus caseus, vt contendis: videamus mea, tua videamus argumenta. Nitrum esse existimo, quod inerat in sero, primò quia illud huic inesse, auctor est Mesues, Auicenna, Galenus. Mesues quidem nitrosum appellat capite proprio. Auicenna nitri quippiam vel aphronitri in eo agnoscit, Galenus salsuginosum esse ait. Quinimo experimentum id comprobat, cum eos, qui nitri proprij esse solent, præstet effectus, vel te ipso confitente. Tertiò quia ipsi sensui innotescit esse nitrum: mordet enim cum salsedine. Demum vrina, quæ sanguinis serum est, proportioneq; respondet sero lactis (etsi, eamdem vtriusq; substantiam esse, multorum probabilis fert opinio) non mediocrem de huius nitrositate suspicionem facit. nam sapore haud absimili præditum est tum extracti sanguinis, tum emulsi lactis serum. immo verò

Lib. 2. tract. 2. 3. Simpl.

illud,

illud, per renes & vessicam in matulam profusum, nitri speciem, parietibus ac fundo adhærescens, refert haud obscuram. Neque verò consentaneum est, veroq; simile, caseum, vt ais, esse, ignis vi excoctum: quia balneum vaporosum, cui destillandum committi debet serum, tantùm abest, vt exurat, vt, si exustum prius esset, potius humectet. Nobis verò ex arte distillatum serum in disceptationem quæstionemq; vocandum. Prætereà serum destillamus, a caseo optimè deputatum. nihil ergo huius relinquitur in sero. Neque nobismet ipsis fingere possumus casei partes, tanquam subtilissimos atomos, in seri poros sese insinuasse: quia caseus, terrea crassaque lactis pars, vt difficillimè in minutissimis illis poris occultus latere potest, ita facillimè a sero separari.

Sed vellem, vt paucis expediamus rem, quæstionemq; dirimamus. Illa subsidentia, crassior terrestriorq; seri pars, vaporosa destillatione a tenuioribus secreta partibus, falsa est. Hoc palatus, certissimus saporum explorator, apertè atte-

atteſtatur. Fieri non poteſt, vt is ſapor ignis adurentis ſoboles ſit denuoq; genitus: quia balneum vaporoſum adurere non poteſt, nullo omnino modo poteſt. Ergo materia illa ſalſa inerat in ſero. Iam verò, ſiue nitroſam appellare eam velimus Meſuæ credentes, ſiue ſalſuginoſam credentes Galeno, aut aphronitroſam Auicennæ aſſentientes, aut demum alio quouis nomine eam nominare libeat; ego non laboro. de nomine ſollicitus non ero, dummodo mihi detur, huiuſmodi ſalſedinem non eſſe denuo genitam diſtillantis vrentiſq; ignis vi. Neque mirum videri poteſt, ſaporem ſalſum hebetem, ignauum, & obſcurum in ſero latitare, quia humor inundans eū retundit & obruit: neque proinde, niſi valde ſalſus ſit, ſeſe promere poteſt: vt accidit in ſero camelino, in quo Auicenna ſalſedinem percepit. Cum verò a retundente humore ſeparatus eſt, integris eſt viribus, maximamq; vim promit, & guſtatui palatoq; clariſſimè innoteſcit. Hæc mea ſunt argumenta, ſi non planè aperta firmaque, tuis certè apertiora & firmiora.

firmiora. Quinimò tu hac in re nudus es & inermis: *ipso nudor paxillo:* solùm asseris esse caseum ignis vi excoctum, nulla id probans ratione: quasi assertio sola firmum sit argumentum, firma ratio, *Xenocratis testimonium*, *Metelli tabulæ*.

Cic. Act. 1.1.ep.13. Cic. pro Bal.

Iam verò, quasi veritate coactus, non nitrum, sed nitrosas partes in sero inesse fateris; a vero tamen nitro plurimùm diffidentes: idque colligis ex Galeno dicente, nitrosas partes esse subtiles (cuiusmodi, inquis, sunt seri partes) nitrum verò crassum esse ais ac terreum. Sed primò quidem aut nitrum ipsum, aut nitrosas partes sero inesse fatearis, parum laboro: dummodo non caseum idesse concedas. Deinde putas ne ex eo, quòd nitrum solidum nulloq; respersum liquatumq; humore, crassum sit & compactum, eodem modo crassum esse humore perfusum & omnino liquatum? Profectò nitrum respersum liquatumq; in aquam ferè & humorem abit, euaditq; tenue, penetrans, permeansque, abstergens, & aperiens. Sed demus, quod contendis, crassiusculum esse ex

se-

ſeſe, num tale etiam eſſe putas noſtro corpori? Non ædepol id exiſtimabis, ſi memoria reuoces, quæ ſuperiùs a te ipſo ex Galeni ſententia dicta ſunt. Medicamentorum qualitas definienda non ex ſeſe, ſed *respectu eius ad quod dicitur*. Quarè etiam ſi demus, nitrum terreum eſſe craſſumq; cum tamen epotum attenuet, aperiat, detergat, non craſſum; ſed ſubtile vt habeatur, dignum eſt.

Iterum de Seri partibus; quod in Diſtillatione aſcendit, num calidius An frigidius ſit?

CAP. X.

DE tenuioribus ſeri partibus, quæ in diſtillatione aſcendunt, iterum poſtulas Obicium apud Galenum 10. Meth. 9. Sed is priſtina actione noſtra ita euaſit ab tua accuſatione vt te potius condemnauerit Galenus. Itaque de ſeri partibus chymicè ſeparatis non Galeno iudice, quippe tibi ſeuero duroq; ſed ra-

tione ipsa cognoscente litigemus. Tenuiores, quæ ascendunt, calidas esse opinaris: ego potius frigidas opinor: quod vt innotescat, velim, vt seposito tantisper sero, rosam destillemus, cichorium, absinthium, calamenthum. Quod ex his abstrahitur in altum, est ne calidius, an frigidius eo, e quo abstrahitur, rosa, cichorio? Sanè frigidius est. non solùm enim rosacea & cichoracea tu ipse ad refrigerandum vteris, quippè frigidis, etiamsi in vtroq; aliquid calores, imò non exiguum inesse fatearis, ab eorum amarore victus: sed etiam calamenthi, absinthijque; si Cardano Montanoq; credideris. Ergo quod ascendit, frigidior est pars rei distillatæ. De fe1o autem (nam de hoc propria est quæstio. non enim omnia, maximè vinum, in disceptationem vocari possunt) id ipse negare non potes. nam quæ ascendit, pars mera, inquis, est aqua, nulla vi prædita, acrimonia Galeni, ceterisq; facultatibus spoliata. ergo frigidior erit pars seri distillati.

Neque verò ab hac philosophia dissen-

ſenties, ſi poulò accuratiùs vim diſtillationis, diſtillatiq; conditionem attendas Stilletur exempli cauſſa cichorium: ex hoc quæ in altum abſtrahitur pars, ea eſt, quæ cum tenuior eſt, tum miſto infirmiùs hæret. neceſſe eſt enim, vt quod ſeiungitur a ceteris ſurſum euolans, aptius ſic ad aſcēſionē, promptius ad ſeparationem. Tenuius ergo erit, minùs viſcoſum, compactumque, aqueum magis, ac magis fluidum: quod a Fernelio tenuius dicitur euocatuq; faciliùs. Itaque e cichorio abſinthioue aquoſiores primò in altum abſtrahuntur partes, ac proinde frigidiores.

De phlegmate, ſale volatili & fixo, æthereoq; ſpiritu ſcio quid comminiſcantur Chymici: quos ſicuti hac in re non aſpernor; ita non veneror. Quod faciliùs in diſtillatione abſtrahitur in altum, non eſſe miſti partem, vi non pollere eadem ferè atque miſtum, ſiue huius naturam non redolere, commentum eſt & ſomnium *Hiberæ neniæ*. Quis enim eſt, qui inficietur, feniculi, exempli gratia, diſtillatam aquam oculis non pro-

deſſe, lactucæ capiti; cordi florum arantiorum, ſtomacho mentæ, vtero capillorum veneris?

Neque dicas, in haſce aquas, per ſe inutiles, volatilis illius, fixiue ſalis, aut humoris primigenei, ſpirituſq; viuifici, clam nobiſq; inſcijs portiunculam irrepſiſſe aliquam, cui vis omnis, omnis aquæ virtus accepta referenda ſit: quia aquam illam merum eſſe phlegma, hoc eſt, effœtum inutilemq; humorem, incoctum minimèq; ſubactum, neque proinde veram miſti naturam redolere, mera tergiuerſantis Chymici eſſet aſſertio, merum commentum, inane ſomnium. Sed hac de re minùs hic opportunus locus, cum non Chymicis, ſed Hippocraticis, ſcribere debeam: neque proinde in Chymicorum campo latiùs vagari ne, dum

Plaut, Aſinar. a. v. s. 2, *Fundum alienum aro, incultum familiarum deſeram.*

Serum distillatum An purget? Infirmiùs ne, An validiùs Alteret? Libauÿ locus Expensus.

CAPVT XI.

ITERVM atque acriùs instas, vrges, insectaris Obicium, existimantem, stillatum serum & infirmiùs purgare, & alterare validiùs. Insectaris autem his verbis: *Sed porrige seri tui destillati heminas illas quinque aut plures, quas non destillati porrigebant veteres, disperéam nisi aluum soluat.* Iuras serum destillatum, vberrimè sumptum, aluum purgaturum. Et iurato tibi, & non iurato credo: quippe probè nouerim, vbertatis id esse proprium & copiæ. Thermales aquæ, vel quæ per vrinæ ductus innata quadam vi feruntur, affatim epotæ aluum commouent. De Romanis acidis, extra portam flaminiam ad pontem meluium nascentibus; deque Nucerina, quæ terra lemnia, aut armeno bolo præ-

dita aluum coarctare potius deberet, re doctus id affirmo, in meq; recipio. neque enim ſemper λογίατρος εἰμί.

Sed hæc leuia ſunt, neque me diutius dubiè malèq; habuerunt. Libauij verò locus, quem in tuum inſeruiſti commentarium, adeò me torſit, incertum adeò dubiumq; reddidit, vt, quo illum conſilio appegeris libello tuo, adhuc aſſequi; etiamſi intenderim mentis aciem, non potuerim. Tuum in hoc capite cõſilium eſt, de ijs ſeri partibus diſſerere, quæ aſcendunt, quæque ſubſident in diſtillatione, Ais, tenuiores aſcendere, ſubſidere craſſiores. Subdis, eas calidiores eſſe, ac proinde inſcitè ab eo, & ἀνεπιτεχνάτως in febribus exhiberi frigefaciendi cauſſa. Inſtas in eumdem, tenuiores haſce partes non eſſe ad purgandum ineptas, vt exiſtimat Obicius, ſed valde aptas, cum, vt ais, *Tenuitate abluant, detergant, repurgent*. Demum accerſis Libauium, quo conſilio, obſcurum mihi ac planè ignotum. Obicium alloquens, hęc habes: *Sed ſi propius ad deſtilationem accedere cupis, conſule ſpagiricæ artis* peri-

peritos, inter quos optimum locum occupat Andreas Libauius, qui de sero sic loquitur; sic ergo(sunt verba Liberarij) *in tres partes diremptum lac est; nempe aëream cum qua est & ignea, quæ separari potest destillatione: postea aqueam, ac tandem terream, quam caseum vocat, sicuti aquam serum. Iuxta* (subiungit Rodericus) *huius auctoris sententiam id quod prius in destillatione egreditur, proprie serum dici nequit, sed dicitur substantia aërea atque ignea: secundo loco serum conspicitur, vltimo tandem relinquitur pars terrea, seu caseosa*.

In salebris tuæ orationis hæreo, ac vehementer animi pendeo, quorsum tu cum Libauio, quorsum tua eiusq; verba dirigantur. Verba Libauij, si per se attendantur, aperta sunt, omnino aperta: si conferantur cum tuis omnino obscura. Ea tantùm sibi volunt, tres esse lactis partes per coagulum separandas, aëreã, aquam, terream. Vnam verò, quæ ignea est, seu igni proportione respondet, sola distillatione separabilem. Hæc secuti vera sunt, ita ad rem tibi propositam planè inepta.

inepta. neque enim quæ antea, neque quæ poſtea a te ſcripta ſunt, aut probare, aut fulcire, aut alio quouis modo illuſtrare potes Libauij loco.

Sed eſt, Roderice, cur a te veniam petam oſcitantiæ meæ. Aperta ſunt tua verba, aperta mens. Ais, Libauium aſſerere, quod primo ex diſtillato lacte elicitur aëream eſſe ſubſtantiã igneamque; quod deinde, ſerum eſſe; quod demum, eſſe caſeum. Libauius lac diſtillat? ſeiungit lactis partes diſtillatione? Immo verò alio quouis modo ſeiungit, præterquam diſtillatione. Diſcrepant omnino opiniones noſtræ: non verbis modo, ſed vniuerſa re, ac tota ſententia a te diſſentio. Et vt diſſentionis meæ rationẽ habeas, Libauij conſilium hìc perſtringam: idq; eò libentiùs, quòd non vulgarem doctrinam, contritamq; philoſophiam contineat.

Cicero 1. Diuinat.

De reſolutione per coagulum (ſic enim inſcriptum caput eſt) agit Libauius, hoc eſt, de ratione lactis per coagulum ſeparandi: treſq; proponit modos, quibus natura ab inutilibus vtilia, pura ab impuris,

puris segregare consueuit. Primum violentum per ignem: alterum putrefactorium per calorem extraneum: tertium fermentatorium per principium intrinsecum. Tres hosce modos, a natura, *nullo edocta magistro*, repertos, ait Libauius, *Placuisse arti*: ac proinde hanc excogitasse instrumenta, veramq; rationem naturæ actionem æmulandi. De putrefactionis, violentiæq; per ignem imitatione cum superiùs egisset, prosequitur modò fermentationis naturalis imitandæ rationem. & affert exempla, de naturæ quidem fermentatione, seu efferuescentia in musto: de artis verò in lacte. Nã secuti in illo intrinseco quodam naturæ motu efferuescunt ita partes ac fermentantur, vt puræ ab impuris, tenuesq; secedant à crassis: ita in hoc æmulantis artis adminiculo (coagulo, alioue) butyrum a sero, serum a caseo, caseus ab vtroq; facillimè secedit. Iam verò ex tribus hisce, quattuorue lactis partibus, quattuor elementis proportione comparationeq; similibus (nam in butyro, aëri consono & affini, igneam inesse lactis Hippocr.

partem, censet Libauius) terream & aqueam non solùm coagulo ait secerni posse, sed etiam elixatione, simpliciq; quiete: pondere nimirum descendente caseosa terreaq; parte, aquea & serosa inundante. Aëream vero seu butyrosam sola quiete vix ab reliquis, ait, secedere; siue vix cogi & concrescere. ac proinde opus esse agitatione & motu; per quem dissipato spiritu, cuius opera liquatum butyrum erat ac diffusum, cogatur, & concrescat. Iam verò ignea quæ butyro hæret, lactis pars, nullo ex his modis aut cogi aut separari potest a reliquis, vt ait Libauius: neque coagulo; coctione, aut quiete, vt aquea terreaq; pars, neque agitatione motuq; vt aërea, sed sola destillatione, chymicaq; industria & adminiculo. *Sic ergo in tres partes diremptum lac est, nempe aëream, cum qua est & ignia, quæ separari potest destillatione, postea aqueam ac tandem terream, quam caseum vocant, sicut aquam serum.* Tu verò quàm latè vagés, quàm aberres a mente Libauij, iam notissimum est. Tu ais, Libauium

lac

lac distillare. At Libauius tantùm abest, vt id distillet, vt distillandi artem ab eo capite longiùs arceat; soloq; coagulo, coctione, aut quiete illud separet ac seiungat. Tu ais, quod primò destillatione elicitur propriè ex Libauij sententia serum non esse, sed partem aëreã. At Libauius, neque propriè, neque impropriè aëream partem serum esse ait (nam aqueam lactis partem serum esse dixit) sed esse florem lactis, cremoremq; siue, quod idem est, butyrum. Contra verò, Libauius ait, igneam, quæ in butyro est, lactis partem non nisi destillatione secerni posse. Tu autem eius mentem non assequutus, eius mentem confundis.

Sed de Quercetani loco satis mirari non possum: quo consilio eum appegeris libello tuo, assequi nullo modo potui. non enim connexa est Quercetani sententia cum sententia Libauij, non cũ inscriptione capitis, non cũ ijs, quę præcedunt, non cũ ijs, quæ cõsequũtur, cũ consequãtur nulla. Itaq; de Quercetani idẽ quod de Libauij loco dicam; Apertam

esse

esse eius sententiam, si per se spectetur; obscuram, si cum tuis verbis totoq; capite conferatur: neque magis ad rem facere, quàm Homeri locū de bello Troiano.

Quod facit ad vim distillati seri (præposterè, sed tamen coactus, satis promisso, receptoq; facio) infirmiùs id purgare, alterare validiùs ex distillationis vi, seriq; partibus innotescit. Cum enim sero nitrum insit ex Mesue, ex Galeno salsuginosum quippiam, aliquid aphronitri ex Auicenna, vtique hæc si adimantur distillatione, præcipua purgandi facultas adimitur, cum incidendi, attenuandi, irritandi, extergendi, attrahendiq; vis aboleatur, aut separetur. Adimi autem, & separari posse, ne Timon quidem Nicæus, qui fidem sensibus abrogauit omnem, negare potest. Quod enim sursum ascendit, serum neque salsum nitrosumq; neque acre gustatu percipitur. Quod verò subsidet, salsum ac nitrosum palatus sentit. Quarè acrimonia nitroq; spoliatum serum magna ex parte, vellicandi, stimulandi, irritandi, attrahendique vim exuet potiorem: solùm aut præcipuè

puè abluendi, quam ab humore habet, facultate relicta. Necessariè igitur infirmiùs purgabit. Quòd vero alteret, refrigeretq; validiùs, ex eodem patet argumento. nam e seroso humore demptis salsis, acribus, calidisq; partibus, frigefaciendi in eo vis multò validior; cumq; tenuius subtiliusq; euaserit, sese faciliùs in omnes corporis partes insinuabit. Ἐμπύρευμα, inquies, ei ex distillatione accessit. Mendosè. nam ex arte distillato sero partes nullæ, nullæ qualitates accedunt calidæ. Sed περὶ ἐμπυρεύματος capite 13. & 16.

An Serum Hectica oportunum? Galeni locus Examinatus.

CAPVT XII.

SERVM an febribus sit commodum, disceptas 9. libelli tui capite. & de hectica quidem id omnino affirmas, annuente, vt ais, Galeno 10. Meth. 11. vbi asininum lac hecticis ait esse

opor-

oportunum. Oportunum autem, inquis, quia serosius. ergo serum, ais, hecticæ oportunum. Acutum sanè & subtile argumentum, quod ego verum vellem. Ceterùm veritatem indagans subtilitatem subtilitate compenso. Galenus lac asininum, quod serosius est, magis commendat hecticis. Esto: sed non propter serum, adeò vt humor ille hecticis sit oportunior; sed propter humiditatem eius lactis maiorem, maioremq; frigiditatem. Quod vel ex eo patet, quia alioquin camelinum lac æquè probatum a Galeno esset, ac asininum: æquè enim serosum est ex lib. de Bonit. & vit. suc.

Cap. 4. licet calidus sicciusque. Ergo non serositatis, vt ita loquar, sed humiditatis ac frigiditatis rationem habuit Galenus: & quidem merito, cùm *Totum curationis momentum in refrigerādo humectandoq; consistere*, exploratum sit apud eumdem

Lib. 10. Method. lib. cit. cap. 10. Itaque formalis ratio, vt more recentiorum philosophorum loquar, cur lac asininum in hectica ceteris præferatur, humiditas est & frigiditas. Quòd si hasce qualitates lac haberet

absque

absque copioso sero, hoc hecticis non esset opus. Itemque non licet sic ratiocinari, serosius lac a Galeno commendatur hecticis, ergo serum ipsum commendatur. licet ita quidem, serosius lac, quod frigidius humidiusq; sit, commendatur hecticis (nam, vt ex Galeno dixi, totum curationis momentum in refrigerando humectandoq; constitit) ergo frigus & humiditas commendatur.

Illud tamen animaduertas, velim, lac asininum non esse frigidius, quia serosius: odeò vt a sero frigus mutuetur; sed econtrario, serosius esse, quia frigidius: adeò vt serum ex frigore, non frigus e sero nascatur. ex frigidiori enim animali lac frigidius gignatur oportet: ac proinde serosi humoris vbertas, & copia.

At verò vis ne apertiùs intelligere, ea, quæ dixi, hoc sese habere modo? Hecticam perpende, perpende lac. Illa calidum est, siccumq; intemperamentum: atque ita calidum & siccum, vt partes solidæ exaruerint, ac ferè exsuccæ contabescant. Quarè duplex maximè scopus in hectica spectandus est, alter in-

temperamento, in qno morbus situs est, alter maciei, præcipuo & maximo illius effectui, ac periculoso infestoq; symptomati, propositus. Itaque medicamentum ad hæc opportunum huiusmodi esse debet, vt humectans ac refrigerans facilè, multùm, citòq; nutriat (non enim hìc solam intemperiem spectamus, cuius totum curationis momentum in refrigerando humectandoq; consistit: sed maciem praætereà ac tabescentiam, cui lac etiam dirigitur.) Nihil ergo lacte accomodatius, quippe frigidum humidũq; est, firmè adhæreſcit, facilè nutrit vel ipsius affinitate naturæ. Asininum magis frigidum, minùs nutrit: vaccinum magis nutriens, minùs frigidum est. Illud intemperamento accomodatius, hoc opportunius maciei. Quòd si hoc illius haberet cum frigiditatem, tũ humiditatem, etiamsi minori præditum sit seri copia, omnium tamen oportunissimum, his saltem spectatis, censendum esset. Patet ergo ex hac ratiocinatione, serum, aut serosum lac, vt serosum est, nullius ferè commodi esse hectica laborantibus siue

non

non ea de caussa extolli præferrique a Galeno.

Ceterùm audio, qui obijciant illud Aristophanis in Ran.

Apertius mihi loquere, atque indoctius. mea nimirum verba præ eorum caligine & asperitate non assequuti. hecticamq; spectandam esse dicent, vt calidum est, siccumq; intemperamentum, non verò vt tabe macieq; absumpsit & confecit corpus: & hac ratione serosius lac opportunius esse, hoc est, serum ipsum. nam, vt superiùs ex Galeni sententia dictum est, in hectica curanda eo cogitationes dirigere debemus, vt calorem & siccitatem humiditate ac frigore corrigamus. Duo velim probè teneas: alterum lac asininum non ad solam calidam siccamq; intemperiem corrigendam a Galeno exhiberi, sed ad collapsum tabe nimia macieq; corpus restituendum, cum in victus ratione præscribatur. Vnde præterea clarè innotescit, Galenum in exhibendo lacte asinino, studiosè nō spectasse humorem serosum. quippe minimè oportunum ad nutriendum refi-

ciendumq; emaciatum corpus. Ergo non exhibetur asininum lac, quod serosius est, quia sero opus sit. Cur igitur? primò quia magis frigidum humidumq; deinde quia minimè omnium in ventriculo cogitur, & concrescit. adeò enim pertimescit coactionem Galenus, vt mel, ceteroqui infensissimum hecticis hostem, lacti miscendum præcipiat.

Alterum velim probè teneas; serosius lac oportunius esse, quia frigidius humidiusq; (ad tuam non ad Galeni mentem nunc loquor) ergo formalis ratio, vt περιπαθητικῶς loquar, cur præferatur, humiditas est & frigiditas. Itaq; licet ita quidem ratiocinari, Serosius lac hecticis magis commodum (vtpote magis frigidum humidumq;) ergo frigiditas & humiditas magis commoda. Non verò ita, Serosius lac opportunius est, ergo serum opportunius. Iam verò si ne modò quidem me, qui obijcit, audire velit, a meorum asperitate obscuritateq; verborum in eius oscitantiam culpam deriuabo; & iurè deriuabo, cum hæc mea nō sint aut *Teucrum Pacuuij*; aut πρόβλημα ἀρχιμήδειον.

Cic. 1. de Or. Cic. Att. lib. 13. ep. 38.

An Serum alijs febribus præsertim acutis Vtile? Ἐμπυρεύμα: potatum Serum An nitrosius Euadat? Conciliatori, & Math. de Grad. Expensa loca.

CAP. XIII.

HIppocrates ne lac quidem in febri ardēte recusat adhibere. Galenus serum apertè commendat, tanquam innoxium, imò omnino vtile ac salutare, nullum in eo vitium perspiciens, quo nos afficere possit. Quæ verò tu conspicere videris, neglecta fuerunt ab eis tanquam innoxia. Neque necessitate coacti, vt videris obijcere, hoc est, mitiorum medicamentorum inopia lac aut serum vsurparunt, quia non pauca æquè leuia habuerunt ad purgandum medicamenta & idonea, & innoxia, mercurialem, epithymum, maluam, betam, brassicam, aloen, cartamum cetera.

De nidore, quod addis, aciditate, & corruptione facis parum aptè: nam in-

ſtomacho aut bile referto, aut æſtuante præ calore nimio, aut alio non mediocri vitio laborante id fortaſſe accidet. Quòd ſi nullo ex his malo ſtomachus affectus ſit, vt ſæpe ſolet in febribus, in his certè commodum erit ſerum, opportunum, ſalutare. Quinimo cum Hippocrates in pulmonis eryſipelatoſo affectu, cum acuta febre coniuncto, in æſtu nimirum vniuerſi corporis, ad lac, ne dum ad ſerum confugit, quo tantum reſtinguat ardorem; &, ſi opus fuerit, effrenatam bilem compeſcat, excandeſcentem demulciat, noxiam euacuet: non eſt, cur tu in mitioribus morbis, in lenioribus febribus illud dãnes, & improbes. Times aciditatem & flatus. Facilè timorem, ſi patieris, tibi abſterget Hippocrates, qui lac exhibet acidum eructanti, ac vomenti, ventre murmure ac torminibus dolenti, vt videre eſt 2. de Mor. de Int. Aff. alibi.

Sed quid multis opus eſt? Meſues commendat ſerum in febribus a bile putridis. Hippocrates idem adhibet in tertiana duplici, quotidiana ab eo dicta

(nam

(nam Hippocratis quotidiana Galeni duplex tertiana est (duruisculum id, difficileq; creditu videbitur ei, qui, Galeno mancipatus, Hippocrati salutem dixerit). Neque video, cur damnari aut possit, aut debeat serum in febribus, cum frigore febrilem calorem restinguat, detersione obstructiones aperiat, purgandi facultate humorem noxium euacuet. Ceterùm, Roderice, admirer hic, necesse est, tuam ἀντιλογίαν. Quibus in febribus Hippocrates & Galenus vtile serum esse profitẽtur, in ijsdem tu inutile noxiumq; prædicas. In quibus illi aut idem comprobant apertè, aut subobscurè renuunt, tu id maximè probas, apertisq; verbis commendas. In hectica febri neque Galenus vnquam, neque Hippocrates serum laudauit: tu in eadem summis illud laudibus extollis. In alijs febribus non paucis ijdemmet sero vtuntur: tu noxium idem, perniciosumq; declaras. Profectò ne *Aristoteles* quidem tam *infensè Isocrati æmulo aduersatus est*, quàm tu Hippocrati Galenoque præceptori.

lib. 2. de Mor. lib. de Nat. Hom. l. 27.

Cic. in Orat. Cic. 3. de Orat.

 Iam

Iam verò ab Hippocratico ad hermeticum forum litem transfers. accusas Obicium postulatione apud Chymicos delata. distillatum ab Obicio serum empyreuma adeptum esse contendis, hoc est, calidas quasdam acresq; qualitates, igneasue particulas: quasi proprium distillationis sit, partes indere calidiores. Ceterũ cõtẽtus esse potuisses cucumeris aqua, nymphea, lactucæ, quas nullum ex distillatione acquirere empyreuma, tam certum est, quàm quod maximè. Imò scias velim empyreuma nasci ex valido igne, ex diuturna ad ignem mora, ex materiæ, quæ stillatur, conditione, ex modo rationeq; distillandi. Etenim si rem quampiam succiorem calidioremq; nudo validoq; igni, diuturno tempore committas; certè ignis vi nullo humore temperati, diuturna mora, materiæ conditione calidæ quædam huic exhalationes aut qualitates adnascentu r quibus calidior acriorq; reddatur. Vnde in quintã sulphuris essentiã, antimonij, vitrioli ex valido igne ac diuturno, modo distillandi &c. empyreuma inseritur. In

ijs

ijs verò, quæ blando moderatoq; igni, nempe vaporario instrumento temperato, distillanda committuntur, nullum empyreuma nasci potest. si enim balneo maris, vt vocant, serum aliumve humorem distilles, nullum planè empyreuma his impertieris. nam paulatim ac blandè sursum repunt tenuiores partes, subsidentibus crassioribus nulla ignis vi adustis aut salitis. Hinc est, quòd coagulum magis reformidandum sit, quàm chymica distillatio. nam certo certius scimus, coagulum (præsertim caprinũ) si misceamus lacti, seroque calorem adiungere: nitrosas verò partes si per distillationem subripiamus, calorem adimere.

Ceterùm video te, quasi *extrito puluere*, iterum in Obicium ingruere Σὺν θεοῖ, vt ait Aristophanes, σὺν ἀσπίδι, Conciliatore nimirum & Matheo de Grad. qui asserunt potatum serum ex interno corporis calore calidiorem quemdam ac nitrosiorem induere qualitatem. Ex quo tu multò magis inquis induet ex destillatione. Hac in re non ter-

giuersabor, non effugiam vim, si quæ est, argumenti tui: Esto, rata sint, omnino firma, quæ infirmè a Conciliatore mutuaris. An proinde putas, nos ijs oppugnare? putas expugnare? Ne sim, si eminus, ne dum cominus nobiscum pugnas. *Lactis aquam in penetratione vsque ad pulmonem & pectus recipere a membris nostris quandam qualitatem nitrosam merito suæ passibilitatis*. Hæc de non stillatò sero scripta sunt a Conciliatore, vel potius de non stillando; non verò de stillato. nam hoc aliter sese habet. Vulgare serum ideò adipisceretur a calore nostro nitrositatem, quia aptum id, accomodatum, ac symbolum. Quod enim nitrosum est, nitrum ve non exuit nitrosius facilè euadit, *Merito suæ passibilitatis*, & aptitudinis. Distillandum verò serum, cum nitrum deponat, symboleitatem (fas sit loqui) amittat necesse est, atque adeo *Passibilitatem*.

Iam verò qui tantum Conciliatori tribuendum existimant (neque enim eorum sententia mihi probatur) vt rata, quæ de sero ab eo scripta sunt, esse velint

lint, mihi declarent, quomodò calorem nostrum sero nitrum tribuat? vnde huiusmodi uis caloris natiui? aut si huiusmodi, vnde eam norunt? vnde expiscati sunt? An quispiam *Curator viæ Appiæ*, qui *Annæo Senecæ quid ageretur in cælo euulgauit*: an *Menippus* aliquis, qui *Luciano Deorum secreta palam fecit*, ijs illam aperuit? *Vult sibi quisque credi*. Laudo: sed tamen neque hos, neque Conciliatorem Medicorum Pythagoram esse concedo.

Strada Prol. in Momo.

Liuius l. 23.

Serum sereno aëri commissum An Efflet, emittatq; calidiores partes. Multa de Expressione, frigido aëre, vino algente.

CAPVT XI.

AQVA & igni interdicis Obicio, a Medicorum vniuersitate eum exsulare iubes, quasi Maiestatis crimen patrauerit serum, asserens, vt exuat calidiores partes Chymicorum officinæ,

de-

destillationi committendum. Longè aliter, inquis, apud pręstantissimos medicos in more positum est. Non igni, vt Obicius, sed frigori serenoq; aëri serum, vt calidas emittat partes concredere consueuerunt: nam ambientis frigoris vi abeunt calidæ seri partes per expressionem extrusæ. Ceterùm vix fieri posse arbitror, vt tenues euolent e sero partes vndiquè frigore obsistente. Immo introrsum compellantur, occludantur densentur, exituq; clausis poris prohibeantur, necesse est. Opportunius ergo meo quidẽ iudicio calidiusculo aëri serũ committes, vt tenues eius partes euolent: nã calore rarefacta substantia faciliùs nullo prohibente euolare possunt. Accedit, quod Galenus (experimento id comprobante) lac faciliùs æstate, quàm hieme, hoc est, calido, quàm frigido aëre in acidum verti apertè profitetur. Acescit autem, vt ais, tenuioribus partibus expirantibus.

4. Simpl. 15.

Sed de expressione, siquidem ansam præbes, qua e sero tenues atque, vt ais, calidæ partes expirant, tecum paulò accura-

curatiùs differere, consilium est. De hac ita sentio. Cum aliquod humore madidum, a frigore obuallatur, alterum ex his accedat, necesse est: vel vt ipsum in sese cogat, ab inimico frigore refugiens, vel vt frigus obuallet, obsideat, circundetq; illud, & obstringat. Quouis modo id fiat, facilè exprimitur inde humor elabiturque. Sed ne putes, meum id esse aut commentum aut somnium, audi Hippocratem de Locis in Homine, *Fluxiones fiunt & perfrigerata valde carne, & excalefacta. Fluxiones propter frigus fiunt, cum caro in capite, aut venæ tensæ fuerint: hæ enim horrente carne & ad angustias perueniente adstrictaq; & excludente humiditatem exprimunt & simul carnes ipsæ exprimunt.* Cum igitur ita sese habeat expressio, velim ipse mihi declares, quanam ratione ab ambiente frigido possint e sero exprimi tuæ illæ tenues partes? In capite, aut non absimili parte facilè id fiet: cum hoc humore plenum, a frigidoq; ambiente coarctatum introrsum humorem cogat exprimatq; necessariò. At serum a nocturno

frigore alioue obuallatum, vnde nam, quaue ratione tuas illas exprimet tenues partes? Ex ore vasis? Minimè gentium. Frigidum enim circumstans & occludit meatus porosque, & introrsum tenuiores partes compellit. Non ergo elabi possunt exprimique vndique obsistente frigore.

Neque dicas, vinum efflare spiritus & euanescere, sereno frigidoque aëri cōmissum: primò, quia longè faciliùs efflantur tepido, quàm frigidiusculo aut sereno aëre. Meminisse debes, quæ superiùs ex Galeno diximus de lacte ac ptisana, faciliùs æstiuo, quàm hiberno tempore acescentibus: atque adeò *frigidiusculis ædibus, vt aiutius seruentur, opus habentibus*. Secundò, quia vini spiritus adeò subtiles sunt adeò tenues, vt nonnisi vi quadam in humore suo cohiberi posse videantur. proprio enim impulsu promptè euolant, nisi probè cohibeantur. Frigus autem tantum abest, vt eos exprimat omnino extrudatq; vt introrsum potius compellat & occludat. Argumento est vinum niue refrigeratū

cuius spiritus ita coarctati sunt ac retusi, vt gustatui non ita sese promant, atque dum niue non algent. Non esse autem abolitos niualis frigoris iniuria, sed verè coarctatos, interiusq; cōpulsos & obtusos, ex eo liquet, quòd non secus caput petat inebrietq; vinum niue algens, ac dum nullo riget frigore. Non euolarunt ergo vini spiritus frigore expressi, sed introrsum coarctati latitabant.

Illud tamen verissimum est, a maximo gelidissimo, ac perpetuo frigore quandoq; fieri expressionem, vt accidit in frigida distillatione: nimirum efficaciore tum frigore ad exprimendum, quàm ad occludendum.

De vino illud addo, ex eo algente nusquam videas subsultare atomos, a spirituum vi sursum pulsos, vt e vino nō algente: nimirum quia a niue & spiritus coarctati sunt interiùs, & occlusi meatus, densataque substantia. Ridebis hæc non secus atque *in diuitijs Cræsi teruncij accessionem*. Sinam, cum probè nouerim, *Non omnia eadem æquè omnibus suauia esse*: nec *Iouem ipsum* Cic. 3. de Fin. Plaut. Asinar. a. 3. s. 3. Teong. in Sent.

omni-

Symmachus. *omnibus placere*; sed satis esse, *placere melioribus*.

Rursus stillatum serum, Aquæ, Empyreuma. serum stillatum An verè serum?

CAP. XV.

VIGOR haufturus Latium, si cetera Martis Adiumenta forent.

Silius lib. 16. de Hannib. Planè contriuisses Obicium, funditus deleuisses, si vis respondisset animo, respondisset ausо. Conatur Obicius diluere, quæ contra seri distillationem afferri possunt: & empyreuma infirmare conatur exemplo destillatæ lactucæ, nymphęæ, cucumeris; quæ in alembico calorem nullum, nullum empyreuma adipiscuntur. Acriter instas aduersus hæc, vanam futilemque esse dictitans comparationem seri cum nymphęa: cum hæc quanta quanta est, frigida sit: serùm verò non exiguam habeat caloris partem. Quarè hoc non, vt illa, post distilla-

tionem

tionem in eadem frigoris conditione perseuerabit, sed paullò calidius, quàm antea, euadet. Sed hæc tua ratio *Lari seu Ceppbi parturientis* similis est. Intelliges id profectò, si, tâtisper sepofita nymphęa, lactuca, cucumere, cichorium destilles, rosam, opium, cetera, quæ licet frigida sint, partes tamen calidas, vt tuum nostrumq; serum, aliquas habent. Aquæ ex his extractæ sunt ne calidæ? Deposuetũt profectò calorem in alembico, cum deposuerint eas partes, in quibus inerat amaritudo. Idem de sero senties. Exuit & hoc eas partes, quibus hærebat amaror, seu potius salsedo. Gusta, nisi credas, stillatum serum, gusta non stillatum. non quidem Anaxagoræ imbutus opinione, qui, vt auctor est Cicero, sensuum iudicium negabat; sed peripatetica veraque philosophia, quæ sensibus summam fidem tribuit.

Aristoph. nis in er- pres.

Cic. 4 Academ.

Iam verò alio stipatus argumento iterùm petis Obiciũ. Serum, inquis, si calidas acresq; destillatione amisit partes, pura erit aqua, nulla vi, nulla præditum virtute. Hanc rationem, quam docti qui-

dam, & sanè docti viri quasi *ex tripode dictam* existimant: ego (liberè loquar) Zenotodus τὸ Διώνος γεῦ refellendã puto. Sed vt argumentum argumẽto conuincam, bettonicæ aquã oppono, endiuiæ, eiusue radicis cichorei ceterorũ huiusmodi. Nõne horum distillatæ aquæ exuerunt saporem ferè omnem odorem, si qui erat, amaroremque? Sensu iudice exuerunt. Ergo hæ puræ sunt aquæ? Apage. Tu sanè alijs omnino de causis aqua bettonicæ & endiuiæ, atque pura puta vteris.

Sed accuratiùs hic inquirendum, An stillatum serum serum sit, verè serum. Duplex sit argumentatio: altera aduersus te, sero nitrum eripientem, altera aduersus eos, qui vel vberrimum sero nitrum impertiuntur.

Te vt refellam, non est, cur admodum laborem. nam distillatione, vt ais, caseosæ tantùm partes separantur. quod enim subsidet, caseosæ, inquis, sunt mistæ sero partes. non ergo serum. quicquid ergo sursum euolat, serum est. Cauillaberis fortasse hæc, inquiens, neque id serum essem, sed humorem, a sero natum, a sero

om-

omninò diuersum. Quæro liquor hic est ne nouum mistum, nuper natum distillationis vi: an idem, quod prius, purius tamen, atque subtilius tenuiusque? Primum caue afferas,

Vulneri vti ne quis vulnus tibi forsitan addat Homer. 1. Iliad.

nam peruertes spagiricam artem, Hermeticorum pharmaca funditus euertes. Si nouum est mistum, veteris corruptionem præcessisse necesse est. ergo, prioribus abolitis qualitatibus, posteriores recenter genitæ sunt. (nam agens sicuti propriam nequit in subiectam sibi materiam introducere formam, nisi qualitates prius, tanquam prodromos, præmittat, inferatque penitus in eam; ita non potest eius formam labefacere, nisi prius eiusdem qualitates deleuerit. Immo verò vt ijs dirutis, misti forma, totumque mistum statim corruit, ita ijs stantibus, fieri non potest, vt concidat forma, mistumq; diruatur). At scimus, easdemmet permanere; sensu iudice, experimentoq; teste scimus. Permanent, inquies: sed e misto migrant in mistum, communis

subiecti beneficio. Mendosè. nã accidẽtiũ migratio & quasi saltus è misto in mistũ, ab altero in alterum subiectũ infensè aduersatur Peripateticorũ dogmatibus. Qualitates; abolito misto, deletaque forma, earum seminario, penè omnes corruere & statim interire, vel ij norunt, qui a limine Lyceum salutarunt. Immo verò, si qualitates agentis vi deletæ non sunt, fieri non potest, vt deletum sit mistum ad resistendum propulsandamque actionem multò aptius multoque fortius. Si seri qualitates distillatio non corrumpit, neque serum corrumpet: nã hoc non magis, quàm illæ, contrarium & inimicum est igni distillanti. Immo si hoc contrarium est, ijs intercedentibus maximè contrarium. Prætereà si nouum semper mistum distillatio generaret, idẽ ferè semper mistum generaret. Patet, quia idem semper est agens, eadem semper agentis vis, eædem semper qualitates ac dispositiones inducuntur in quodlibet, quod d stillatur, subiectum. Necessariè igitur idem semper nascetur mistum.

Va-

Varietatem fortaſſe acceptam referes miſtorum varietati, quæ igni diſtillanti committuntur. Caue: nam ignis ſi generat, ignem ſemper, aut ferè ſemper generat. Particularis hic cauſa eſt, non vniuerſalis. Sol ſolus, aut ferè ſolus varia gignit, herbas, plantas, raras, mures, cetera huiuſmodi. Accedit, quòd ſi diſtillata res noua ſoboles eſſet nouuſq; effectus ignis diſtillantis, ſanè ſexcentiès in die effectum ſua cauſſa nobiliorem præſtantioremque, admirante atque ſtupeſcente natura, Spagyrica generaret. Sicut enim tritum in Licæo, & in Academia eſt, vnumquodq; miſtum igne præſtantius ac nobilius eſſe; ita effectum cauſſa nobiliorem, inauditum eſt, minimè conſentaneum ac planè abſurdum.

Neque ignis ex accidente agentis diuerſitatem effectuum ſobolem eſſe dicas: quia quod non per ſe, ſed ex accidente fit, non ſemper fit, ſed aliquando, ex accidente. At varietas hæc nunquam ex diſtillante igne non naſcitur. ergo non ex accidente, ſed per ſe naſcitur. Itaque affirmemus vtique neceſſe eſt,

ignem distillantem non corrumpere prius mistum, non generare posterius sed mundius illud reddere, purius, concinnius sordibus fęcibusq; absterſis.

Hæc accuratius mihi perpendenti, ignemq; distillantem mecum ipse reputanti misera videbatur huius conditio: & quasi summa illa maximaque, quæ veluti omnium agentium Rex ceteris longè præstat, vi & facultate spoliatus, a communiq; ablegatus agentium cætu,
Cic. Att. l.9.ep.11 nō secus ac Διονύσιος ἐν κορίνθῳ, exsulare videbatur. Etenim vel infirmū effœtumq; agens, ineptam tractans materiam, sibiq; acriter resistentem, tandem aliquando, sibi similem gignit effectum, aut non absimilem inde sibi concinnat. Quemadmodum enim quæ nulla inter se cognatione, analogiaq; naturæ consociata sunt, perenni actione mutuò sese afficiūt, & alterum relinquit in altero notam actionis impræssam:

Ouid. 4. de Ponto. *Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsu*
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Ita in ijs, quæ analoga inter se propor-

portioneq; respondent, commutarique inuicem possunt, alterum superatur ab altero, in eiusq; naturam transmutatur. *Vnumquodque enim agens ideo agit, vt passum sibi assimilet.* Ignis maximè omnium agendi vi pollens, minimè omniũ finem, agentibus propositum, si distillando produceret e distillata re nouum mistum, assequeretur. Nam huic distillanti vel si aptissimam committas materiam (sulphur) nunquam tamen videas, quod distillatum est, ignis formam induisse. Persistamus quæso in sulphure: nam hoc vel obstinato persuadebit, distillatione non interire vetus mistum, nouum non exoriri. Occlude sulphur in vas distillatorium, ignis vi committe eo consilio, vt flores inde colligas, tenuiores nempe & puriores eius partes, vt e ceteris distillatione solet. Ignis profectò tibi cudet non mistum aliquod a sulphure diuersum, sed ipsummet purius atque concinnius, omni ferè exutum fęce.

Blaterabit fortasse quispiam peruicax flores sulphuris non esse sulphur, verum sulphur. Latentes rerum formæ nonnisi

proprijs se nobis promunt accedentibus proprijsue effectibus. Sulphur distillatũ (hoc est ignis vi, Chymicorumq; officinæ concreditum) eodem, quo non stillatum, sapore preditũ est, eodemq; colore, virtute planè eadẽ naturaque. Nã ignẽ concipit ardetq; eodem, quo antea, imò faciliori modo: exsiccat, calfacit, scabiei medetur & lepræ; formicas, culicesque arcet, atque interimit; omniaq; ferè præstat, quæ a non stillato (sublimato veriùs dixerim) præstari solent: ea tantùm si excipias, quę a tenuitate prohibentur. nam aquis immersum multis sæculis, vt solidum, non perseuerabit integrum. Itaque sublimatum sulphur sulphur est numeris omnibus absolutum: imò magis absolutum perfectumque. Quòd si, aut tanquã fętidi & graueolentis, sulphuris veritatem odorari graueris, aut *Naso suspendas adunco*: velim vt Mercurium saltem attendas. Coagula, sublima, præcipita, alio quouis huiusmodi modo igne tracta hoc minerale, nunquam tamen Mercurium abolebis, numquam eius formã labefacies. Nam sicuti Mercurius Her-

Horatius.

mes

mes etiãſi varias induat formas & perſonas, muſici, mercatoris, furis, nuncij, lanifici, cytharedi, ſolis, zephiri, aëris, veris &c. ſemper tamen Mercurius eſt, cœli nempe, ac Diei filius. Ita Mercurius Mineralis, cui hac potiſſimum de cauſſa nomen conuenit, & ſi redactus ſit in puluerem, in humorem, in aliam ferè quamlibet formam aut per præcipitationem, vt loquuntur, aut per coagulationem, ſublimationem, &c. ſemper tamen propriam tuetur naturam, inſitamq; a natura formam. nam etiam ex præcipitato, ſublimatoue in priſtinam argenti viui formam redigitur. Patet itaque apertiſſimè, ignem diſtillantem rem diſtillatam non corrumpere.

At verò, his non contentus, adhuc inſtabis, ignem, inquiens, penitus miſtũ deſtructurũ, ſuamq; in illud inditurũ formã, ſi tamdiu agat, quoad ſuas omnes exerat vires. Nos verò præpopere nimis diſtillatam materiam igni ſubripere, nec ſinere, hunc in eam qualitates omnes ac diſpoſitiones inſerere. An hoc artis officium eſt, & ex arte circa chymiam verſari?

ſari? Profectò chymici officium ac finis eſt, vt populariter loquar, *Diſtillare*: hoc eſt, tamdiu materiam igni concredere, dum eam perfectè elaboret. Quòd ſi ille, in arte quaſi luxurians, vlterius progrediatur, verendum eſt, ne extra huius fines egreſſus licentiùs erret, intra eos verò coërcitus raro corrumpet, raro generabit. idque non niſi cum *calcinare*, *vrere*, *cinefacere*, vel quid ſimile præſtare ſtudet. Immo verò an tunc verè corrumpat miſtum, aboleatq; miſti formã, apud me ſatis exploratum non eſt. vt enim peruicaciùs id non negarem, ita imprudens & incautus non concederẽ. Mercurius præcipitatus (præcipitatio enim calcinationis ſpecies eſt) cornu cerui vſtũ, & ſimilia negotium maximè faceſſunt. Nam, vt Mauſetus & doctiſſimus Guntherus ait, *vigeſies ille ſublimatus, coagulatus, præcipitatus ac pœnè fixus, iterum recrudeſcit in argentum viuum, cum exigua aut ponderis, aut ſubſtantiæ ſuæ iactura*. Quarè etiamſi res diſtillata varias multipliceſq; alterationes ſubeat, calefactionem, rarefa-

Epiſt. Medic. lib 3: Obſer. Chym. li. 1 cap. 13. Sennertus de Nat. Chym.

ctio-

ctionem, attenuationem, solutionem in vaporem, concretionem, &c. nunquam tamen eò labesit, vt omninò intereat, vim naturamque, seu, vt loquuntur, propriam essentiam substantialemq; formã amittat. hæc enim ab ignis distillantis iniuria omnino integra, eius actionem illudit. ac proinde incolumis ac solida in prima illa rerum materia latet.

Sed hac in re nimius esse cogor. non solum enim tecum, Roderice, sed cum vtriusq; nostrum docto, bono, ac veteri amico amanter mihi res est. Illud itaque aueo, imò gestio scire, quorsum conatus chymici? quò dirigantur cogitationes omnes, sedulæ ac laboriosæ spagyricorũ actiones? Mehercule non aliò, quàm eò, vt formam rerum substantialem, e qua tanquam e fonte qualitates ac misti proprietates fluunt, a terrestrioribus subiecti partibus, non secus ac a fecibus & purgamentis emundent. Et quinta illa adeò celebris & inculcata Chymicorum essentia quid aliud est, quàm optimè depuratum mistum, hoc est, misti forma in materia, a cenosis vendicata partibus,

nitidè splendideq; insidens? Siue, vt cum magno Sennerto loquar, quàm spiritus ille insitus humidumq; radicale sua forma instructum? Depurationem anhelant Chymici, non corruptionem. Mistum sibi officinæq; concreditum, non labefactum, non corruptum, non forma spoliatum; sed integrum, incolume, sua forma, ab impuritatibus vindicata præditum; propria vi virtuteq; quasi ab excrementis non coërcita munitum, promunt nobisq; exhibent. in quo sanè forma, natura, vis, ἐντελέχεια elucet multò maximè.

Sed vt propiùs ad serum distillatum reuertamur, vtq; rarefactionis vim, attenuationis, in vaporem solutionis, concretionis, aliarumq; mutationum enucleatiùs examinemus, aquam communem ac vulgarem distillari cupio (siue purum elementum, siue, quod vero similius est, mista ea sit) atque scire, quod nã sit, quod distillatũ est, quodq; iam ascédit: an nouum aliquod, an potius idem, quod prius? An aqua sit, an quippiam aliud? Profectò vtraq; aqua est, nec vnquam aqua non fuit, etiam si sexcentas

perpessa esset alterationes, sexcētas mutationes. Sed aqua maris distillata aptiùs sero quadrat. Hanc quis dubitat esse aquam? nec specie ab aqua differre? At quemadmodum hæc mare est sine sale; ita stillatum serum serum erit sine nitro.

At verò video, te a meis victum argumentis quasi *Talaria induere*, vt fuga salutem petas. Mane, hìc adesto, & audi, quæ contra collegas tuos nunc promo. Vides, iam in secundam me irrepsisse argumentationem, eos nimirum oppugnare, qui nitrum sero tribuentes; illudq; ex hoc distillatione separari posse autumantes, negant tamen distillatum serum serum esse: quippe cum ex duabus hoc substantijs constet, aquea saltem ac nitrosa, si dissoluatur per distillationem, abeat in elementa partesque, ex quibus conflatum est, aquam, nitrum. Hoc superiùs a me scripta labefaciunt, labefaciunt & hæc. Acetum stillatum acetum est: omnino: gustatus iudex esto, aduersarij gustatus. Prætereà scire vellem, num rhabarbarum, ex hermeticorum officina prodiens, rhabarbarum sit? Cic. Att. 14. 23.

Cer-

Certè si molem externamq;formam quis spectet,rhabarbarum esse idiotarum more negabit. abijt enim in speciem externam formamq; diuersam. At si vim virtutemque, omnino rhabarbarum esse fatebitur: cum purget bilem, vt antea, imò validiùs faciliusq; purget, eodem sapore, odore, virtuteq; præditum. At exuit plurimas sui partes: exuit, sed non exuit essentiam,naturã,formamque. *Sed inuenior Parthis mendacior.* pollicitus eram,te præterito, alios meis petere argumentis. Sed *cæcus Mars est inita pugna*. quemcumque obuiam oppugnaui.

Horat. ad Ottau.

Hermeticæ artis antiquitas, An Priscis Hippocrati,Galeno, Aristoteli cognita? quomodò cognita.

CAPVT XVI.

DISPVTAS contra aduersariũ tuum de Chymicæ artis natali. Iniuria. Nam nullus vnquam medicorum con-

contendet, hanc quasi nuper natam adhuc vagire in incunabilis. Etenim vel quiSpagyricorum scholas a limine salutarunt, eos de antiquitate huius artis sese iactantes audierunt. Et quidem apud Arabes in vsu Chymiam fuisse positam, liquet apud Geberum, Rasem, Auicennam, Mesuem, Albiccasium, Serapionē: quorum scripta qui non legit, is tantùm ignorat, eos Chymicam tenuisse artem. Quinimmo floruit hæc facultas nongentis propè annis ante hos Arabes, Theodosij Imperatoris ætate, Heliodoro, si credimus Cedreno, de Chrysopæia, scribente. Et Iulius Firmicus tempore Flauij Constantini circa annum Christi CCCXX. hermeticæ cultores non paucos fuisse memoriæ prodidit. Imò quinquaginta circiter annos ante Constantini Imperium Diocletiano Domino apud Aegyptios floruisse Chymiam, proditū est a Suida. nam Diocletiani mandato conquisitos fuisse ait Chymicos omnes libros igniq; traditos, nempe vt ne iterum confecto auro rebellarēt Aegyptij. Quinimo & apud Caium Principem,

Paullo Diacono in Diocletiano. Orosio li. 7 cap. 16.

Dio-

Diocletiano CCCL. annis natu maiorem, perfectæ numerisq; omnibus absolutæ Chymiæ prestantissimas quasque eluxisse operationes, auctor est Plin. Ex auripigmento enim confectum esse aurum eo Domino scriptum reliquit li. 33. cap. 4. Adhuc antiquiorem, imò longè antiquissimam esse prodidit hic idem auctor. nam aureum vellus, ad quod repetendum argonautica expeditio facta a Iasone fuit circa annum mundi CIↃCIƆIƆCC. ante Diocletiani domitionē CIƆIƆXXX. ann. nihil aliud fuisse ait, quàm librum, vbi ars conficiendi auri traderetur. Quinimò CCC. propè annos ante hos Herões Herculem, Orpheū, Argum, Castorem, Pollucem, Iasonem apud Hebræos claruisse Chymiam, atq; adeò mulieribus notam, sunt qui tradunt. Non solùm enim eo tempore Mosem (quem auctorem pleriq; existimant huius artis) excoluisse ferunt spagyricā: sed etiam Mariam eius sororem artis fuisse peritissimam. Casaubonus auctor est, Parisijs in Bibliotheca Regia huius fœminæ de Chymia conscriptum librū

asser-

asseruari. Sed hæc Andreas Eudæmon Ioannes viderit. Maiorem natu, imò natu maximam, &, vt dicitur, *Antiquiorem, quam Chaos & saturnalia tempora*, sunt qui esse existiment hanc artem. Non solùm enim ad Hermetem (vnde Hermeticæ nomen) Trismegistum, Mercurij nepotem, referunt artis originem; sed ad ipsum Adamum, humani generis principem & seminarium.

Claudia- nus de Chymica Arcana.

Itaque vt hæc nota sunt etiam ijs, qui primoribus modò labris Hermeticam degustarunt: ita apud me centum est, omnino rudem priscis illis temporibus, incultamq; fuisse. Nullam artem videas statim natam, statim adultam. nam sicuti magna vi hominum industriaq; nascuntur artes, ita sensim adolescunt perenni cultura, summa diligentia, solertiaque diuturna. Quarè vt verisimile est, notam fuisse Chymiam tum Hippocrati, tum Galeno (nam viros πολυγράμματους ignorasse artem ijs ætatibus non obscuram, vix credi potest) ita rudem eo tempore incultamq; fuisse, æquè verisimile est. Non enim puto apud eos, vt apud nos

vel in vsu, vel frequenti in vsu positam fuisse artem distillandi aquas, herbas, flores, radices, aes, aurum, argentum, fossilia omnia, lapides ipsos, ipsum cœlum, si cœli frustulum subripi posset (nam *Huc--- mortalis progessa potentia cura*) Etenim apud Galenum subobscurum, etiam si Lynceus esse, Alchymiæ artis vestigium aduertes. Locus tamen est 1. Simpl. 18. vnde aut artis rudimentum, aut rudimenti desiderium sese promit, de aceto loquens hæc habet: *Atque ego sanè non multum abest, quin illorum laudem sententiam, in eamq; promptè accedam: proque hac assertione atque opinione pericula omnia subeam si quam Machinam aut Artem inuenire possem, sicut in lacte, contrariarum partium separationis; ita hic quoque. Nunc autem quod lac non sit homœomeres & similare, neque vndequaque sibi idem, clare monstrat eius coagulatio, excogitata videlicet multis hominibus ratione, qua partes caseosæ a serosis separari possint: Atque neque tale quid repertum in aceto est: neque manifesto demonstrare possis,*

Claudianus de Sphæra Arcaim.

quod

quod quantum eius est tenue atque exacte humidum refrigeret. Quod verò secundum facis substantiam in eo defertur, velut in vinis, calefaciat, nam ea solùm ratione apertè quis probauerit ex contrarijs ipsum partibus consistere sicut lac. Obscurum, fateor, Alchymiæ artis vestigium: sed clarius aduertes 9. Simpl. vbi haud obscuram sublimationis, quæ nobilis est chymica operatio, mentio fit. Cadmiam enim non absimili modo, quo flores sulphuris, fieri docet. Etenim ex dissoluto calcinatoq; cupro aut pyrite sublimantur quædam partes, non secus atq; ex sulphuratis ollis fieri solet, quæ, vbi consederint, sensim concrescunt, vt sulphur in flores. Sed paulò post docens rationem conficiendi pompholygos ex minutis nempe cadmiæ fragmentis in ignem coniectis exceptisq; fuliginibus seu fauillis amplissimo vase recipiente, *Camera nimirum incuruata & nusquā pertusa*; veræ sublimationis speciem ob oculos ponit. Apud Hippocratem verò apertiùs, si credimus Fabro, spagyriæ vestigium. nam 2. de Diæta de auro po- In Myrothecio Spagyrico.

tabili aliquam videtur suspicionem facere. *Aurum operantes tundunt, lauant, molli igne liquant, forti autem non conflatur: vbi verò elaborauerunt, ad omnia vtuntur*. Quinimo & Aristoteles naturæ oculus artem videtur perspexisse, cum ait: *Ex nonnullis rebus vapor ab igne elicitur*. Neque enim verisimile est, summũ philosophum contritam mulierculis rẽ, lippis notam his verbis designasse. Sed quid multis opus est? Democritus Abderita, Hippocratis Magister, Hermeticam scriptis illustrauit. typis enim excussus legitur chymicus Democriti liber a Synesio & Pelagio non infimi census philosophis, Commentarijs illustratus. Ex quibus omnibus liquet, quàm bellè hallucinati sint Thomas Erastus, & Nicolaus Guibertus, qui cum Gebero Chymiam natam existimant: & Fallopius, qui Mahomectanæ sectæ eam esse coëuam opinatur. Mizalduo præterea & Biringutius, qui Villanouano acceptã referentes 300. ab hinc ann. aut natã aut adultam profitentur. Sed hæc Chymici viderint. nobis præstat, *aliã excutere quercũ*.

Ro-

Roderici de Abdita Galeni Mente Diuinatio: An stillatum serum Humectet ac refrigeret refricatur: Microcosmi distillatio & Macrocosmi.

CAP. XVII.

MAGNA mihi controuersia hic tecum est, nec vllo componenda modo, quàm Galeno ab inferis reuocato. Perscrutaris Galeni mentem; disputas, quid modò is ageret, si nobiscum degeret; num distillaret serum, si distillandi artem calleret. Sanè aliorum animum intimè speculandi, nunquam mihi animus. nam

Nō sum Augur, abdita scire vti queā palā Euripides in Hippol.

Tu verò longe animosior fidenter in Galeni mentem peruadis, eiusq; non secus ac *Ad Apollinis holmum cubueris*, aut *Vulcanus tibi vaticinatus esset*, intima lustras penetralia. Sed attendamus hanc vaticinationem tuam. Galenus, inquis, Aristophanes. Suida.

nō distillasset serum purgationis caussa, quia distillatione seiungitur, interitque ea pars, in qua, vt concedimus, maximè purgandi vis inest. Neque, inquis, caussa alterationis, quia *Si ad alterandum vel humectatione vel refrigeratione alterare vellet* (Galenus) *si humectatione, non erat conueniens substantiam destillatione subtilem reddere: quæ cito trāsiret, quippè ad humectandum tempus exigitur.* Galenus itaque ex eo non distillaret serum humectationis caussa, quòd humectatio non citò non continuò, sed tempore sumptoq; spatio fiat. At serum distillatū cum subtile sit ac tenue, statim præterlabitur, ne paululum quidem commoratū. Probe noui ex Peripatetica solidaq; philosophia, cuilibet actioni physicæ nō solùm opus esse agentis vi, patientis, vt ita loquar, aptitudine, horumq; accomodata vicinia; sed etiam congruenti tempore moraque. Nulla enim actio (si generationem fortassis, aut coagulationem, illuminationemq; excipias.) statim fit, & , vt loquuntur recentiores philosophi, in instanti; sed omnes tempore,

sum-

sumptoque spatio . Probè etiam noui, sicuti caloris virtutem agendi validiorem ac velociorem esse, ita infirmiorem segnioremq; esse humiditatis (rem humidam calidamq; intelligo: mistum, nô nudam qualitatem, aut qualitatem in misto, cuius est agere). Et quemadmodum illum validiùs citiusq agere, ita fortiùs hanc & diutius resistere. Iam verò (quod omnino animaduertas velim) actionis mora aut tempus non definitur solùm ex agentis vi & facultate; sed etiam ex aptitudine patientis. Quarè licet ignis citius agat, aqua tardiùs; ille tamen serius ferrum calefaciet, hæc citius humectabit pannum. *His positis atque approbatis* (neque enim cauillari potes, nisi vnà etiam philosophiam cauilleris) aduerte animum ad stillatum serum. Etsi enim tenue hoc subtileque est, ac proinde facilè præterlabitur: non hinc tamen fit, vt eas non afficiat alteretq; partes, per quas præterfluit: quippè carneæ eæ sunt, valdeq; aptæ ad actionem suscipiendam. Neque enim tibi fingere, aut potes, aut debes, nictu oculi

ſerum elabi & præterfluere.

Quinimò cum diſtillatum ſerum tenuius ſit, humectabit faciliùs, faciliùs penetrans ſeſeq; inſinuans per omnes ferè partes. Certo certiùs ſcio, temet adhoc, vt aqua magis humectet, acetum addere, quod eam attenuans & quaſi ſubtiliorem reddens longiùs deducat. Itaque ſerum diſtillatum multò, quàm antea, validius humectabit, multò longiùs ac latiùs.

Sed perpende, ſi lubet, ſiq; tibi eſt otium, ſtillatam lactucæ aquam, quæ veluti impetu quodam ingenito ad caput aduolat. Velim dicas mihi, num hæc ſtomachum humectet, humectet hepar, ventrem, ceteras, per quas præterfluit partes? Sanè, vt ingenuus id non diſſimulabis. Itaque *vt nectam vltima primis*, Galenus vſurpaſſet ſerum (cogis me, quod nolebam, diuinare de Galeni mente) humectandi cauſſa.

Videamus modò, num etiam cauſſa frigefaciendi? Et hoc tu negas, cauſamq; negationis affers, quòd ſalſedo nō ſeparetur deſtillatione, ſed augeatur potius

aut

aut communicetur: vt patet ex Microcosmi distillatione, quæ non rarò e capite fluit salsa. Tua est argumentatio, tua philosophia: quæ vt clariùs innotescat, tua ipsa verba, & si longiuscula, hic adscribam. *Non ne membra nostra ita fabricauit natura, vt officinam chymicam repræsentent? ita sanè, calor namque innatus, destillationes cohobationes, & omnem separandi artem molitur. Vis ne etiam, vt microcosmus macrocosmo, idest, mundus iste paruus mundo magno comparetur? esto & destillationes, quæ fluunt e capite ex vaporibus illuc ascendentibus comparemus pluuiæ, comparemus etiam alembico: vtrumq; cum bonis actoribus faciemus. Quid inde? nonne destillatur multoties materia e capite salsa? maximè, & destillatio salsa a medicis dicitur. Iam verò hinc edocti euadere possumus salsedinem non extrahi destillatione.* Passienus rhetor, ait Seneca, pessimè exordiebatur, mediocriter narrabat, optimè perorabat. Tu verò optimè exorsus, mediocriter progressus, malè concludis. Existimas igitur, (quicquid sit de

tua

tua ratiocinatione) te omnino probare posse, stillatum serum non deponere in alembico calorem, sed eum potius adipisci: ac proinde exhibendum non esse ad refrigerandum; quod distillatio e capite fluat falsa. Sed hic tu *Rosam cum anemone confers*: nihil dissimilius afferre poteras. longè alia est Microcosmi distillatio a Macrocosmi. Exploremus vtramq; atque adeò mutuam, si quæ est, inter has cognationem exploremus: quodque proinde ex ambobus in rem præsentem deriuari possit.

Parœmiog.

Quod facit ad catarrhum, Caput rotundum & cauum tanquam cucurbita impositum est omni corpori: huiusque more humores trahit è stomacho, iecinore, liene, ceterisq; subiectis partibus: vel hæ partes vltro capiti impertiuntur humores vaporesque. Qui deinde vel suomet impetu in subiectas partes labũtur (de humoribus dictum volo, vel etiam de vaporibus frigoris vi in humores concretis) vel certè caput ijs lacessitum eosdem pellit fugatque. *Non enim moratur in capite quod influit, nisi caput*

Hippocr. lib. de Gland. ex. 5.

simul

simul ægrotet. Hac ratione se habet fluxio, cum συμπαθῶς nascitur.

Quod verò facit, ad salsedinem, hæc fluenti (fluxuræ veriùs dixerim) inseritur materiæ vel in capite, cum scilicet mora tenuiores eius partes a calore absumuntur: ac propterea crassiores quodammodò salsedinem contrahunt: haud absimili ratione, qua, vt aiunt nonnulli, maris aqua, vi caloris tenuioribus exhalatis partibus, concipit salsuginem: vel certè (quod multos existimare video) eiusdem moræ occasione eadem materia aliquam subeat aut putredinem, aut speciem imaginemq; putredinis. At quouis modo id fiat, certum esse videtur, in capite gigni salsedinem: annuente etiam Hippocrate lib. de Locis in Homine 22. *Fluxio non est salsa, vtpote non de cerebro.*

Iam verò si salsedo materiæ distillanti inferatur in capite, inter microcosmi & macrocosmi distillationem nulla cognatio, nullaq; intercedit similitudo. Rem tute diligenter perpende, & iudex esto. Microcosmi distillatio non in capi-

tello, vt vocant, quod frigidum est, sed in vase, quod feruet calore, salsedinem adipiscitur. Microcosmi verò omnino econtra, in capite eam contrahit, etiam si infernæ partes algeant. Imò fluxio distillat salsa; etiamsi caput ex infernis partibus, iecinore, stomacho, alioue non mutuetur materiam, sed eam ipsummet sibi gignat. Qua ratione quantum distet microcosmi distillatio a macrocosmi, perspicuè videt vel *Cumano stolidior, & Aeacidarum genere.* At verò si materia distillans salsedinem contraxerit non in capite, sed in iecinore, aliaue inferiori parte, altero ex his modis id contigisse necesse est: vel nimio hepatis incendio, vel humoris biliosi mistione (ratum sit, quod vulgò dicunt de bilis permistione) si bilis societate salsa euaserit distillans materia, expiscare, obsecro te, huius cum alembici distillatione cognationem aliquam, aut similitudinem. Etenim vel lippi vident, distillantem hanc materiam etiam si nunquam ascendisset, descendisset, distillasset, tamen salsam esse. non ergo ex distillatione salsedo nascitur. non

Cic. 2. de Diuin.

ergo

ergo vlla intercedit similitudo inter mi-
crocosmi & macrocosmi distillationem.
Si verò calidius iecinoris intempera-
mentum salsuginem indat distillāti ma-
teriæ: nempe tenuiores partes absumens
& exsiccans, cōtra nos tu incassum agis.
Nam sicuti hæc distillatio ex immodico
calore adipiscitur salsedinem (nam tem-
peratus iecinoris calor nunquam salsum
tibi promet humorem) ita alembici di-
stillatio salsa fiet, cum perperam, non ex
arte materia distillanda igni committi-
tur: cum hic nimius est, incongruus, adu-
rens. Præterquam quod enim tunc pro-
miscuè sursum feruntur tenues crassæq;
partes, nulla congrua separatione facta;
quę remanent, adurantur, ne dum salsæ
fiant necesse est. Secus autem accidit, si
moderato igni distillandam committas:
paulatim enim ac blandè sursum repūnt
tenues partes, moderata ignis vi affectę,
subsidentibus crassioribus nulla ignis vi
adustis, aut salitis. Tu itaque ex arte, nō
perperam elaborata alembici distillatio-
ne nobiscum pugnare debes: siue micro-
cosmi distillationis similitudine macro-

cosmi distillationem, non perperam, non prępostere factam, sed ex arte, sciteque a tuiq; simillimis elaboratam, falsam esse probare debes. Proba, si potes, materiam congruenti moderatoq; igni commissam a perito artifice falsam euadere Sanè vt e moderato iecinoris calore, ita e congruenti calore alembici salsam nunquam elicies distillationem.

Iam verò nisi hæc piguit attendisse, illud prætereà intellexisti, quàm inane sit alterum tuum argumentum, e sudore accersitum. *Aliud, inquis; tibi exemplum proferam, sudor fit etiam ex vaporibus concretis, & sudor vt plurimum nitrosum habet saporem.* Ab inferis excitare videris Empedoclem, qui tantum tribuit sudori salso, vt, ideò mare salsum esse, dixerit, quòd terræ sudor esset. Sed hæc opinio, quippè figmentis Poëtarum affinis, abeat a Lyceo, exulet ab Academia. Illud autem monuerim: sicuti sudor, vel te ipso confitente, non semper nitrosus est; ita stillatum serum non semper nitrosum, nitro a distillatione accepto. Et quemadmodum sudor tunc maximè ni-

tro-

trosus est, cum partes, vnde primò manat calore feruent; ita serum tunc nitrosum, cum vas, vnde sursum euolat, immoderato igne æstuat: hoc est, cum distillandi ars ab rudi ignaroq; Chymico malè accipitur. Sed de his dictum est satis. Ad tertium tuum argumentum accedamus. in quo sanè mihi videris Icari casum renouare. nam ab igne descendis in aquam maiori certè Icari saltu. Nauigas oceanum, sed minùs tutò, imò periculosè. nam, reflantibus philosophiæ austris, periculum non mediocre est, ne ad scopulos allisa doctrinæ tuæ naui, eius non mediocre facias naufragium. Sed spectemus hanc nauigationem tuam, quò cursum dirigat, quem portũ teneat. *Tandem, inquis, aquam maris non vtiq; simplici destillatione dulcem efficies*. Ex quibus concludis serum distillatione nõ reddi mundius puriusq; non calidas, non salsas aut nitrosas partes exuere. Lusitanus es, hoc est, rei nauticæ peritissimus: esse profectò deberes, si Lusitanus. Qui longa minimèq; portuosa nauigatione suscepta haud rarò aquæ dulcis caritate

laborant, quædam habent vasa, e nescio qua terra ligno ve constructa, quæ vacua obturataq; in mare demissa breui implentur: permeantibus nimirum in vas per cęcos meatus tenuioribus aquę partibus, crassioribus ingressu prohibitis. Hoc, quod nostri temporis nautæ aut terreo aut ligneo vase præstant, e cera confecto præstabat Aristoteles: Quæ per hæc vasa permeat, aqua dulcis omnino est palatoq: suauis. Quinimo eadē *maris aqua decocta atque refrigerata vsui est ad potandum: quia terreum partim subsidet, partim attenuatur.* Accedit quòd *E lana lateribus appensa nauigiorum dulcis humor exprimitur; Et mare argilla percolatum amittit salsuginem.* Sed hac in re consulendus est medicinæ & philosophiæ Dictator perpetuus. Lib. de Aëre Aqu. & Locis. 17 hæc habet, *Aquæ pluuiales leuissimæ sunt ac dulcissimæ tenuissimæ ac splendidissimæ. Primum enim quod tenuissimum est & leuissimum in aqua, sol educit & sursum rapit. Clarum autem hoc ipsum mare facit, quod enim salsum est, istic relinquitur:*

4. Meteor. Arist. 23 Quæst. sect. Scalig. de Subt. Scalig. ibid. 50

tur:

tur:quod verò tenue eſt, ſol ſurſum rapit. Hæc omnia ſi attendas, omninò & ingenuè fateberis, diſtillandam maris aquã *ſimplici diſtillatione* omnino dulcem euaſuram. At quid multis opus eſt? Res ipſa loquitur, ipſa experientia. Diſtillata maris aqua *ſimplici diſtillatione* dulcis, hoc eſt, ſale depoſito, palato ſuauis euaſit. Rem narro non *In Aphannis*, ſed in celebri pharmacopœa Chymica apud Monachos Ciſtercien. S. Pudentianæ per me ipſum, & nobilem Chymicum, pharmacopœæ præfectum elaboratam. imò & per accuratum ac celebrem Spagyricum Tobiam Aldinum. Stephanus

Iam verò, Stephane Roderice, planè animaduerto, me quaſi nouum conſtruxiſſe πεντάπλοον. Sanè vellem potius φιλοτήσιον: quo bibito præteriti noſtri diſſidij aboleatur memoria, reconciliataque gratia ἀλκυονίδας ducamus dies.

Hæc habui, Triumuiri Sapientiſſimi, quæ Stephano Roder co Caſtrenſi curſim obiecta, volanti ad Vos, ne dum currenti calamo ex S. C. ſcriberem. Vos, quibus tanquam Aeſculapio ſatis com-

missa nostræ Reipub. salus creditaque est, vt hæc ad communem vtilitatem commodumq; referetis; ita peruelim, vt, si quando vrbaniuscule lusi, aut castigaui liberiùs, in deteriorem id nunquam accipiatis partem. Non enim eò me glorię cupiditas adegit, vt alieni nominis ruina ad amplitudinem splendoremque mihi viam sternerem. Valete Romæ Cal, Octob.

Ab Immodestia Vindicatio.

NVNQVAM putaui, tam modicos esse & angustos modestiæ fines. paululum eos patere latiùs, & existimaui semper, & existimationis specimen, cum sese mihi obtulit occasio, liberè dedi. Itaque, si quando hac in re peccare visus sum, *sic habeto, non tam impudenti mihi id adscribendum, quam quid fastidiosis decere videatur, penitus ignoranti.* Quinimo & illud eximit me ab omni culpa, exemplo id fecisse: exemplo, inquam, eorum omnium, qui huius generis

ris scriptionem aggressi sunt, Scaligeri, Robortelli, Libauij, Aleandri, Rodij Cassani, Petauij, Augenij, Fuchsij, Clauij Triuerij, Salmasij, Riolani: immo religiosissimorum hominum ac modestissimorũ Iesuitarum: quos aduersus Pescetium Veronensem scribentes, si omnino exiguè & exiliter ad pudoris calculos reuoces, exuisse diceres moderationem modestiamq; omnem. Nihil dicam de Sigonio, qui me iunior Robortellum senem tam malè accipere videtur, vt non sine admiratione isti fastidiosi *Emendationum Librum* legere possent. Nihil de Santorello Neapolitanæ Academiæ clarissimo lumine, e cuius libro contra Sanctacruc. si demas aquuleos & querelas, schedula, non volumen erit. Prætereo Neoterium illum Transalpinum, ἀνώνυμον qui ex ipse iuuenis aduersus quemdam senem medicum scribens, ita librum inscripsit *Deliramenta Emophebi*. Si inscriptio ipsa, quæ, vt *Domus Cæsaris non solùm crimine, sed suspicione criminis vacare debet*, contumeliosa est, quid de scriptura existimandum? Missum facio Sueton.

Libauium, qui rudem, crassum, ignarum, ineptum, amentem, delirum, maniacum appellat doctissimum Riolanum. Prætermitto Scaligerum, qui Cardanum audacem vocat, turbidum, lutulentum, insciū, ridiculum, inconstantem, ineptum, confusum, barbarum, stultum. Eiusdem doctrinam monstruosam, vacillantem, ignauam, inanem, absurdam, impiam, falsam, rudem, confusam, pessimam. Vnus Eudemon Ioannes, vir Iesuita, hoc est, multiplici scientia, vitæ integritate, optimis moribus, omni denique virtutum genere exornatus aduersus Casaubonum scribens, sectarium & hæreticum hominem, sui temporis doctissimum, existimatione apud litteratos, auctoritate apud sectarios, gratia apud Reges maximè pollentem; mihi sit instar omniū. Sanè, Lector, si eius *Refutationem* percurrens fastidiosos istos consulas, perpetuo hanc mul-
Plautus In Mene. chm. a.3.s.2. ctabis exsilio. Si verò eos, *quibus sanum est sinciput*
Horatius. *Nec--ignorant, quid distent æra lupinis.* modestiæ cancellis circumscriptam existimabis. Illud tamen Lectorem moneo,

hæc

hęc non eò spectare, vt suo exemplo meam scriptionem purgent. Nam in meo Commentario nullas vnquam iniurias; nullas planè contumelias, aut obtrectationes reperies: sed aliquos tantùm iocos & facetias, imò potiùs imagines eorum & vmbras. quæ non solùm genus hoc scriptionis fert, patitur, atque finit, sed necessariò etiam requirit. Neque enim existimãdum est (quod rude vulgus medicorum ineptè putat) vnumquodque scribendi genus laudationes desiderare ac præconia: quia sicuti, quoad stylum attinet, diuerso modo historia scribitur, atque dialogus, diuerso epistola, atque oratio: ita apologetica, criticaue scriptio diuersè texenda est, atque alia scriptionum genera. Et quemadmodum satyra stylum requirit liberum atque solutum, vitia reprehendentem, carpentem mores, in maledicta interdùm, & ferè in obtrectationes pronum: ita etiam apologia, aliaque iocos amant, vrbanitates ac facetias: quibus nempè aduersarij lepidè concinneque refellatur opinio, propria comprobetur,

inferaturq; faciliùs in lectoris animum. Et ſanè hac ratione, illud prætereà facilè conſequi poſſumus, vt ſcriptura magis magiſque nitens ac ſplendens ex illiterato inſulſóque ſtilo magnificè ſeſe attollat. nam, vt magnus ille Scaliger dicere ſolebat; *Quemadmodum conuiuium mucro verborum eſt, ita iocus ſplendor ferri orationis.*

Iul. Cæſ. dictû exſtât in Refutatione Fabulæ Burdonum.

At verò nunc demum intelligo, quid obſtrepant iſti ſeueriores Ariſtarchi: non ſcriptionem vituperant, quæ, modeſtiæ finibus concluſa, omni vacat reprehenſione: ſed ſcriptorem accuſant, ac mordent, quòd adhuc iuuenis ſenem reprehenderim. Plutarchus hac in re mihi adeſt patronus. *In ſola ſparta*, inquit in Laconicis, *expedit ſeneſcere*. nam, vt Lyſander apud Ciceronem ait, *Lacedemone ſolùm eſt honeſtiſſimum ſenectutis domicilium.* Apud nos verò ſenilis ætas ſicuti non accipitur vt hoſpes & aduena, ita non colitur vt numen. ſicut enim minimè ſpernendam ducimus, ita minimè colendam tanquam numen aliquod ſacroſanctum. Quinimo hac in re tales habemus,

In Catone Maiore.

quos

quos imitari possimus, quales persanctè potius venerari, quàm aliquo pacto repræhendere debeamus. Romani, quos ciuili disciplina, morum vitæq; integritate, atque adeò præclarè honestèque factis suspicimus atque admiramur, eò sedulò incubuere omnes, vt adolescentes accusando viros ætate progressos, genere nobiles, honoribusq; functos ad gloriam sibi aditum aperirent. Sic enim Q. Curtius C. Memmium consulatum petentem de Ambitu postulauit; sic M. Cicero C. Verrem Siciliæ Proprætorem de Repetundis; sic M. Cœlius C. Antonium consulatu ac genere nobilem de Maiestate; sic L. Crassus C. Papirium Carbonem, Cn. Carbonis. III. consulis fratrem de Perduelione; sic *M. Cotta eo ipso die quo togam sumpsit virilem* (anno ætatis XVII.) *C. Carbonem postulauit, protractumq; reũ iudicio afflixit,* Val. Max. lib. 5. c. 4. num. 4.

Et ingenium & adolescentiam præclaro opere auspicatus.

Ceterum cum hæc scriberem, imò iam *manum de tabula* in mentem mihi Cic. epist. fam. lib. 7. epist. 25.

venit ipsum Rodericum Castrensem *de Modestia* iudicem constituere. Adsit igitur sedeatq; iudex suamq; dicat de modestia sententiam, verbo & scripto eam attestetur. Lib. 3. Meth. Mic. cap. 9.

a li.2.c 5. Montanum appellat *peruicacem*, [a] Capiuaccium *caput vaccinam habere* ait *iuxta nominis æthimologiã* [b] Claudinum *Galeni verba non intelligentem turpiter ea interpretari*. [c] Fernelium *omnino irridendum*. [d] Vallesium *nimis peruicacem*. [e] Iouberti Pontijq; verba *non sine risu excipi posse*. [f] Licetum (quem virum Dij boni? sæculi nostri ornamentum & decus) insaniæ maculam aspergit noua quadam & in Latio peregrina loquutione, *Insanire libuit hunc hominem*. [g] Aristotelis *comparationem indignam esse* ait, *quæ inter viros philosophos versetur*. [h] Galeni *contentionem peruicaciam sapere* scribit. Quid? omnes conuicijs excipit, ignominia notat, contumelia vexat. Itaque

b li.4 c. 2

c li.2.c.8.

d li.2.c.15

e De Asitia.

f De Asitla 12.

g Meth. li.2.c.10.

h lib. 1, c.17.

Terentius in Prologo Eunuchi.

Si Rodericus, *dictum in se inclementius*
Existimauit esse, sic existimet
Responsum non dictũ esse, quia læsit prior.

T Y.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

OPerariorum incuria ac negligentia nonnulla irrepſerunt errata: quæ cum per te, Candide Lector, & animaduerti, & corrigi facilè poſſint, hic notare viſum non eſt: præſertim cum mihi, cui ab auctore, occupationibus diſtencto, libellus commendatus eſt, atque concreditus, in iis notandis accuratiùs verſari per occupationes non liceat: Tu itaque menda candidè corrige, cetera fuere. Vale Idib. Ianuar, 1635.

1. 2. 8. 6. 10. 11. 3. 4. 7. 9. 5.

PERSII TREVI

Numeros ordine ſequutus auctoris nomen aſſequeris.

Imprimatur, ſi videbitur Reu.mo P.M.S.P.A.
A. *Torniellus Vicesg.*

Imprimatur. Fr. Antoninus Cellius Mag. & Soc. Reuerendiſs. P.F. Nicolai Riccardij Sacri Palatij Apoſt. Magiſtri, Ord. Præd.

I. N.

INDEX AVCTORVM.

ALBVCASIS.	Martialis.
Aleander	Mausetus.
Aristophanes.	Mizaldus.
Aristophanis Inter-(pres.	Montanus.
Aristoteles.	Ouidius.
Augenius.	Orosius.
Auicenna.	Paullus Diaconus.
Capiuaccius.	Paullus Manut.
Biringutius.	Paræmiographus.
Cassanus.	Plautus.
Casaubonus.	Pescettius.
Celsus.	Petauius.
Cicero.	Plutarchus.
Claudianus.	Pontius.
Claudinus.	Quercetanus.
Clauius.	Q. Curtius.
Costæus.	Riolanus.
Donatus.	Rodius.
Dioscorides.	Robortellus.
Erastus.	Salmasius.
Euripides.	Santorellus.
Eodemon Ioan.	Scaliger Senior.
Faber.	Scaliger Iunior.
Falloppius.	Scholiographus in Demost.
Franciscus de Verulano.	
Fuchsius.	Seneca.
Galenus.	Sennertus.
Geber.	Serapion.
Guibertus.	Silius Ital.
Guntherus.	Sigonius.
Heliodorus.	Simmachus.
Hippocrates.	Stephanus Athen.
D. Hieronymus.	Suida.
Homerus.	Teognis.
Horatius.	Terentius.
Isocrates.	Triuerius.
Libauius.	Valerius Max.
Licetus.	Vallesius.
Liuius.	Villanouanus.
Manardus.	Zenodotus.

INDEX.

Calida

C

D

E

Exoref.

M

N

O

P

FINIS.